

Broedvogels van de Zuidkust van Schouwen inventarisatie 2024

Auteurs

M. Hoekstein & M. Sluijter

Natuurmonumenten

Titel: Broedvogels van de Zuidkust van Schouwen

Subtitel: inventarisatie 2024

Contactpersoon DMP: Mark Hoekstein
Email: mark@deltamilieu.nl
Telefoon: 06-51211107

Status uitgave: definitief

Rapport nr.: 2024-10

Datum uitgave: 16 december 2024

Samenstellers: Mark Hoekstein
Maarten Sluijter

Aantal pagina's inclusief bijlagen: 96

Naam en adres opdrachtgever: Vereniging Natuurmonumenten

Akkoord voor uitgave: Directie Deltamilieu Projecten
P.S. Roege

Paraaf:

Graag citeren als: Hoekstein, M & M. Sluijter 2024. Broedvogels van de Zuidkust van Schouwen. Inventarisatie 2024. Deltamilieu Projecten rapportnummer 2024-10. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Foto voorzijde: Gasthuisbevang, foto Maarten Sluijter

Deltamilieu Projecten is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Deltamilieu Projecten; opdrachtgever vrijwaart Deltamilieu Projecten voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Deltamilieu Projecten / Natuurmonumenten

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Deltamilieu Projecten, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

deltamilieu
PROJECTEN

Postadres
Postbus 315
4100 AH Culemborg
info@deltamilieu.nl
deltamilieuprojecten.nl

Bezoekadres
Edisonweg 53D
4382 NV Vlissingen
T: 0118 466 280

Samenvatting

In het voorjaar van 2024 zijn de broedvogels van circa 620 hectare natuurgebied langs de Zuidkust van Schouwen-Duiveland geïnterviewd volgens de BMP-methode. Het onderzoeksgebied is verdeeld in 14 deelgebieden; zij behoren alle tot het natuurontwikkelingsproject 'Plan Tureluur'. Het onderzoeksgebied wordt beheerd door Natuurmonumenten.

Het veldwerk is uitgevoerd door professionele karteerders. Alle gebieden werden tevens bezocht door medewerkers van Deltamilieu Projecten (DMP), dat jaarlijks kustbroedvogeltellingen uitvoert in opdracht van Rijkswaterstaat. Daarbij werden aanvullende waarnemingen verzameld. De resultaten van de broedvogelkartering van 2024 worden voor zover mogelijk per deelgebied en per soort vergeleken met eerdere karteringen.

In 2024 werden in totaal 6711 territoria van in totaal 73 soorten broedvogels gevonden binnen de 14 deelgebieden. 742 van deze territoria behoorden tot 22 Rode Lijst-soorten zoals bijvoorbeeld de zomertaling, strandplevier, bontbekplevier, gele kwikstaart en tureluur. Belangrijke soortgroepen hier zijn kustbroedvogels en weidevogels. Soorten van bos en struikgewas komen bijna niet voor, soorten van riet en ruigte zijn schaars.

Kustbroedvogels zijn dankzij de Landinrichting Schouwen-Oost en het erop volgende beheer en aanpassingen in peilbeheer en aanleg van eilandjes flink toegenomen sinds de eerste complete kartering in 2012. Weidevogels zijn iets afgenomen.

Per gebied werden vijf (Cauers Inlaag) tot 39 (Pikgat) soorten vastgesteld, het aantal territoria varieerde van 12 in de Cauers Inlaag tot 2013 in het Pikgat. De meest talrijke soorten in deze kartering zijn kokmeeuw, kluut, brandgans, zwartkopmeeuw en zilvermeeuw.

Bijzondere soorten waren drie paar steltkluut, waarvan twee succesvol, een kleine maar succesvolle vestiging van grote sterns in de Suzanna's en Kisters Inlaag en twee graszangers in de Westenschouwense Inlaag West. Andere vermeldenswaardige soorten zijn een kolonie lepelaars in het Pikgat en tien paar van de in Nederland zeldzame strandplevier. De cetti's zanger werd net als de graszanger voor het eerst in deze gebieden vastgesteld. De patrijs, nog present met elf paar in 2012, ontbrak dit jaar.

Het beheer lijkt behoorlijk op orde voor kustbroedvogels. Predatie door ratten en plaatselijk door grote meeuwen kan een probleem vormen. In de toekomst kan de vos ook een rol gaan spelen. Verder is onduidelijk of er binnen de gebieden voor jongen kluten voldoende voedsel is te vinden.

Zonsopkomst bij de Koudekerkse Inlaag, 18 juni 2024 (foto Bram Roobol)

Inhoud

1. Inleiding	6
2. Methode	7
2.1. Beschrijving gebieden	7
2.2. Veldwerk	9
2.3. Weersomstandigheden	10
3. Resultaten	12
3.1. Overzicht van soorten en aantallen broedvogels	12
3.2. Resultaten per deelgebied	14
3.2.1 Westenschouwense Inlaag West en Oost	14
3.2.2 Inlaag Bootspolder	17
3.2.3 Koudekerkse Inlaag	19
3.2.4 Prommelsluis	22
3.2.5 Pikgat	23
3.2.6 Gasthuis Bevang	26
3.2.7 Suzanna's en Kisters Inlaag	29
3.2.8 Rengerskerke	31
3.2.9 Cauers Inlaag	33
3.2.10 Levensstrijd	35
3.2.11 Zuidhoek	37
3.2.12 Galgenpolder	39
3.2.13 Klein Beijerenpolder	40
3.3. Soortbesprekingen	42
4. Conclusies	49
5. Aanbevelingen voor het beheer	50
6. Literatuur	52
Bijlage 1 Tijdsbesteding per deelgebied	53
Bijlage 2 Overzicht van aantal territoria per vogelsoort per gebied	56
Bijlage 3 Soortkaarten	58

1. Inleiding

In het voorjaar van 2024 zijn de broedvogels van 626 hectare natuurgebied langs de Zuidkust van Schouwen-Duiveland, verdeeld over 14 deelgebieden, geïnterviewd. Alle deelgebieden maken deel uit van het natuurontwikkelingsproject 'Plan Tureluur' en worden beheerd door Natuurmonumenten. Het veldwerk is grotendeels uitgevoerd door Bram Roobol. Kustbroedvogels en brandganzen werden geteld door medewerkers van Deltamilieu Projecten, dat jaarlijks kustbroedvogeltellingen uitvoert in opdracht van Rijkswaterstaat. DMP deed ook de kartering van lastig bereikbare eilanden. Aanvullende waarnemingen werden verzameld door Maarten Sluiter, Dirk van Straalen en Sander Lilipaly. De resultaten van de broedvogelkartering van 2024 worden per deelgebied en per soort vergeleken met eerdere karteringen.

Tijdens het veldwerk is ook aandacht besteed aan broedsucces van met name kustbroedvogels en drukfactoren die daarop van invloed kunnen zijn. Voor de kustbroedvogelsoorten is zoveel mogelijk het broedsucces bepaald.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de verzamelde resultaten. Tot slot volgt er een discussie van de resultaten van de inventarisatie en worden enkele aanbevelingen gedaan.

Mannetje rietgors, 17 juni 2024 (foto Bram Roobol)

2. Methode

2.1. Beschrijving gebieden

Zuidkust Schouwen algemeen

De geïnventariseerde gebieden liggen alle op Schouwen langs de Oosterscheldekust, het westelijk deel van het tegenwoordige eiland Schouwen-Duiveland. Het onderzoeksgebied bestaat uit een aantal inlagen, karrevelden en natuurontwikkelingsgebieden langs de Zuidkust van Schouwen. Dijken en erven in deze terreinen vallen buiten de grenzen van Natuurmonumenten en daarmee deze kartering; daarmee verschilt deze enigszins van de voorgaande volledige karteringen van deze gebieden. De inlagen grenzen direct aan de Oosterschelde. Inlagen zijn ontstaan door aanleg van een tweede dijk landinwaarts ten opzichte van de zeeverende dijk om in geval van een dijkdoorbraak als reservedijk te dienen. De grond tussen deze dijken werd vaak afgegraven om materiaal te verkrijgen om de dijken mee aan te leggen, daardoor kwamen grote delen van de inlagen onder water te staan. Ook landinwaarts werd soms grond gewonnen, hierdoor ontstonden de zogenaamde karrevelden.

De laatste 100 jaar was het karakter van het laaggelegen land aan de rand van de Oosterschelde sterk veranderd. Door de sterk verbeterde ontwatering kon het binnendijkse water- en moerasgebied worden ingericht voor intensievere landbouw. Door de aanwezigheid van zilt grondwater in de bodem, bleef het evenwel 'slecht boeren'.

Een groot deel van de onderzochte gebieden valt binnen het Plan Tureluur. Dit plan werd door de Zeeuwse Milieufederatie gelanceerd in 1991 om de estuariene natuur te compenseren die verloren was gegaan door de aanleg van Oosterscheldekering, Philipsdam en Oesterdam en dijkverzwaringen (Kwadijk et al 1991). Er werd gezocht naar mogelijkheden om plant- en diersoorten van slikken en schorren weer een plek te bieden. Omdat mogelijkheden voor compensatie in het buitendijkse gebied beperkt waren, vond een groot deel van de natuurontwikkeling binnendijks plaats.

Langs de Oosterschelde werden 44 grotere en kleinere gebieden geselecteerd, waar mogelijkheden bestonden voor natuurontwikkeling. Omdat 'Plan Tureluur' kon worden meegenomen in de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan (1993) ontstond een beleidskader en kon snel worden begonnen met de planning en uitvoering van de natuurontwikkelingsprojecten. Het meest heeft dit plan gestalte gekregen langs de Schouwse Zuidkust. De Landinrichting Schouwen-Oost, geïnitieerd door natuurbeschermingsorganisaties, speelde een grote rol in het realiseren van het Plan Tureluur langs de Zuidkust. Voor de Zuidkust van Schouwen beoogde men drie natuurdoeltypen: het begeleid natuurdoeltype klei-oermoeras en twee half natuurlijke natuurdoeltypen, de brakwatergemeenschap en de zoute en brakke ruigten en graslanden (Beijersbergen & de Maat 1996).

In het kader van 'Plan Tureluur' werden op diverse plaatsen brakwatermoerassen ontwikkeld op plaatsen met zoute kwel, door het afgraven van voormalige landbouwgronden, het aanleggen van plassen en krekken en verhoging van de waterstand en/of stimuleren van zoute kwel. Door inundaties in de wintermaanden zijn er jaarlijks in het voorjaar kale gronden beschikbaar, die vooral voor kustbroedvogels geschikt zijn.

In 1996 werd een aanvang gemaakt, in het zuidelijke deel van de Prunje op Schouwen legde men een proefplas aan. Datzelfde jaar werd een akker in de Zuidhoek Inlaag afgegraven en omgezet in ondiep water met eilanden. Grootschalige natuurontwikkeling begon in 2000 op de zuidkust van Schouwen (noordelijke Prunje). Naast de omzetting van landbouwgrond in natuurgebied werden in de inlagen op Schouwen ook een aantal eilanden t.b.v. kustbroedvogels aangelegd of hersteld.

Inmiddels is de Zuidkust van Schouwen onderdeel van Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) en ook Europees erkend als een belangrijk natuurgebied. De Zuidkust is grotendeels opgenomen in de begrenzing van Natura2000, de Europese ‘ecologische hoofdstructuur’. Een groot deel van het onderzoeksgebied van deze rapportage valt binnen het Natura2000-gebied Oosterschelde. Alleen het Gasthuis Bevang, delen van Levensstrijd en percelen in de Zuidhoekpolder vallen buiten de huidige begrenzing.

De Oosterschelde is aangewezen als Natura2000 gebied op grond van zeven soorten kustbroedvogels: kluut, bontbekplevier, strandplevier, grote stern, visdief, noordse stern en dwergstern en één soort moerasbroedvogel: de bruine kiekendief.

Adulte man bruine kiekendief in de Koudekerkse Inlaag, 10 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Er is hier gekozen voor slechts zeer een algemene beschrijving van de gebieden. Een uitgebreidere beschrijving is te vinden in Vergeer et al 2019. In diverse van de terreinen hebben in de loop der jaren nog aanpassingen en aanvullingen van de inrichting plaatsgevonden, zoals opbrengen van schelpenlagen, verstevigen van kades, aanleg van eilandjes enzovoort. Details per gebied komen ter sprake bij de gebiedsbesprekingen (hoofdstuk 3.2) voor zover deze relevant zijn voor de ontwikkelingen in de broedvogelbevolking.

In dit rapport worden de gebieden steeds van west naar oost besproken.

Tabel 1. De dertien in dit rapport onderscheiden deelgebieden.

Werk- en historische naamgeving	Definitieve naamgeving	Oppervlak (ha.)
Westenschouwense Inlaag oost en west	Westenschouwense Inlaag West	18,2
Westenschouwense Inlaag oost en west	Westenschouwense Inlaag Oost	7,3
Bootspolder	Bootspolder	9,36
Koudekerkse inlaag	Koudekerkse Inlaag	50,46

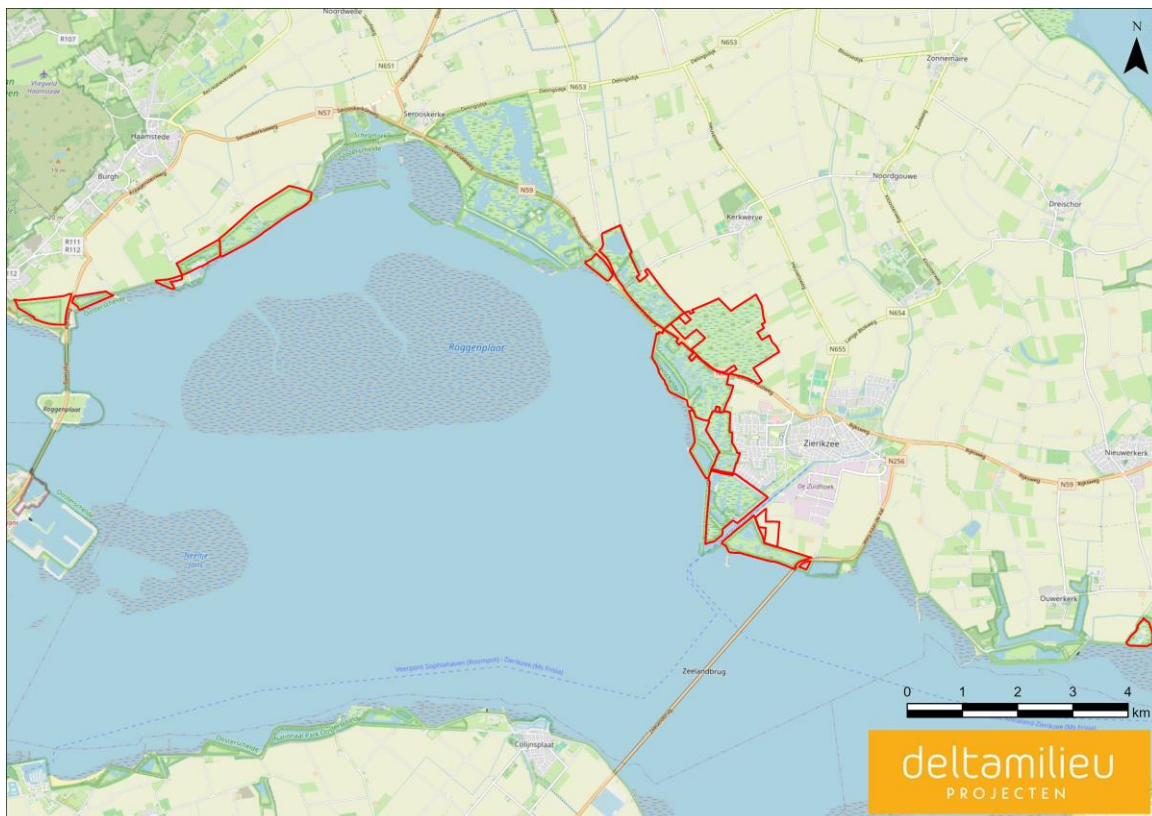
Spuiboezem Prommelsluis / deelgebied 5	Prommelsluis	8,5
Houte Poppen / deelgebied 4	Pikgat	85,98
Pikgat (west en oost) / deelgebied 6		
Suzanna's Inlaag	Suzanna's en Kisters Inlaag	13,4
Rengerskerke / deelgebied 7	Rengerskerke	136,87
Mosselee / deelgebied 8		
Rodee / deelgebied 9		
Gasthuis Bevang / deelgebied 12	Gasthuis Bevang	164,03
Cauwers Inlaag	Cauers Inlaag	8,87
Houte Vaten Bevang / deelgebied 10	Levensstrijd	56,39
Boots Inlaag / deelgebied 11		
Bagijne Bevang / deelgebied 13	Zuidhoek	46,75
Zuidhoek Inlagen (annex Galgenpolder)		
De Val / Galgenpolder	Galgenpolder	1,45
Klein Beijerenpolder	Klein Beijerenpolder	12,84
Totaal		620,4

2.2. Veldwerk

Broedvogel Monitoring Project

Het veldwerk is grotendeels uitgevoerd door Bram Roobol in opdracht van Deltamilieu Projecten. Er is geïnventariseerd in de periode van 21 maart tot met 22 juli, waarbij per gebied tenminste vijf maal een inventarisatie was ingepland. Bij de planning van de bezoeken is rekening gehouden met de starttijd, zodat hier voldoende variatie in aanwezig was.

Voor inventarisatie is de BMP-methode van Sovon gehanteerd (Vergeer et al., 2023). Alle soorten broedvogels werden gekarteerd. In het veld werden de aanwezige territoriale vogels direct digitaal ingevoerd in de app Avimap. Door middel van een autoclusteringsprogramma op de website van Sovon (van Dijk et al., 2012) zijn vervolgens het aantal territoria van broedvogels in de gebieden bepaald. Er zijn geen nachtbezoeken gebracht, omdat er vrijwel geen nachttactieve soorten verwacht werden. Wel startten enkele ochtendbezoeken in de schemering.

Overzicht BMP telgebieden

Kustbroedvogeltellingen

Jaarlijks worden in de gebieden van de Zuidkust alle kustbroedvogels geteld door medewerkers van DMP in opdracht van Rijkswaterstaat als onderdeel van de monitoring van het gehele Deltagebied (Lilipaly & Sluijter 2024). Deze tellingen worden uitgevoerd in het kader van de Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL) van Rijkswaterstaat. De resultaten van de tellingen in 2024 zijn, met instemming van projectleider Biologische meetnetten Mervyn Roos, toegevoegd aan de broedvogelkartering. Tijdens deze kustbroedvogeltellingen worden soms ook andere markante soorten mee geteld, in dit geval zijn bijvoorbeeld ook nesten van brandganzen en lepelaars geteld op eilandjes en deze zijn toegevoegd aan de broedvogelkartering. Ook van andere aanwezige soorten werden soms nesten genoteerd.

De gegevens van de BMP-karteringen zijn uiteindelijk gecombineerd met die van de kustbroedvogeltellingen in de hier gepresenteerde resultaten.

De datums en tijden van de inventarisatierondes zijn weergegeven in bijlage 1. De daarbij gehanteerde gebiedsnamen en indeling wijken iets af van die in deze rapportage omdat in het invoerportaal van Avimap een andere indeling bestond.

De territoria van alle broedvogels worden in dit rapport weergegeven in de vorm van verspreidingskaarten. Deze zijn terug te vinden in bijlage 3.

2.3. Weersomstandigheden

Het weer tijdens de inventarisatierondes, en het weersverloop gedurende het gehele broedseizoen beïnvloeden de resultaten van de broedvogelinventarisatie. Het weer kan een effect hebben op de kwaliteit van de waarnemingen, maar ook op de aantallen en het

broedsucces van vogels. Per week is daarom gekeken naar het meest geschikte moment qua weersomstandigheden om de inventarisatieronde uit te voeren.

April was relatief warm en nat, in Zeeland viel verspreid 70-100 millimeter (mm), terwijl er normaal rond de 40 mm valt. De maand werd gekenmerkt door een afwisseling van zeer warme periodes met kouder weer waarbij er enkele dagen de temperatuur niet boven de 10 graden uitkwam. Ook de maand **mei** was nat, extreem nat zelfs. Verspreid over de provincie viel 120-150 mm, met uitschieters tot lokaal 180 mm. Het was ook warm, ruim 1,5 graad warmer dan de gemiddelde temperatuur. Daarna volgde een relatief droge **junimaand**, met gemiddeld veertig mm regen. Met een gemiddelde temperatuur van 15,6 graden Celsius was dit normaal voor de tijd van het jaar. Ook was het relatief zonnig met ruim 250 zonuren in Vlissingen tegenover 215 normaal. **Juli** was nat, in Zeeland viel er gemiddeld 80-120 mm, vooral op Schouwen-Duiveland viel er gemiddeld meer regen dan normaal. Met gemiddeld 18,2 graden Celsius week de temperatuur niet af van het klimatologisch gemiddelde.

De Suzanna's en Kisters Inlaag, 14 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

3. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt eerst een algemeen overzicht gegeven van de aantallen territoria per soort. Daarna wordt de broedvogelbevolking per gebied beschreven, waarbij ook teruggekeken wordt naar eerdere inventarisaties. In de navolgende paragraaf worden een aantal soorten uitgelicht, in elk geval die van de Rode Lijst en die waarvoor de Oosterschelde is aangewezen als Natura2000 gebied.

3.1. Overzicht van soorten en aantallen broedvogels

In de deelgebieden zijn in 2024 tezamen 6711 territoria vastgesteld van in totaal 73 soorten broedvogels. Het aantal soorten is vergelijkbaar met de karteringen in 2012 en 2018 toen respectievelijk 69 en 77 soorten werden genoteerd. Het aantal broedparen verschilt niet veel van dat in 2018 (6237 territoria) maar is veel hoger dan dat in 2012. De toename zit hem vooral in hogere aantallen van verschillende soorten ganzen en meeuwen.

Verschillen binnen de deelgebieden en per soort worden in de navolgende paragrafen beschreven.

In de 14 onderscheiden deelgebieden werden minimaal vijf (Cauers Inlaag) tot maximaal 39 (Pikgat) soorten als broedvogel vastgesteld.

Het aantal territoria per gebied varieert van 12 (Cauers Inlaag) tot 2013 (Pikgat). De meest talrijk getelde soorten in deze kartering zijn kokmeeuw (2656 territoria), kluut (639 territoria), brandgans (572 territoria), zwartkopmeeuw (363 territoria) en zilvermeeuw (360 territoria).

Van de 73 vogelsoorten met territoria staan er 22 op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten (van Kleunen et al., 2017). De smient, steltkluut, grutto, tureluur, grote mantelmeeuw, visdief, veldleeuwerik, graspieper, gele kwikstaart, graszanger, spotvogel en kneu behoren tot de minst zorgwekkende categorie die als 'gevoelig' te boek staat. De wintertaling, slobend, bontbekplevier, grote stern, dwergstern, koekoek en nachtegaal zijn in de daarop volgende categorie van 'kwetsbare' soorten ingedeeld en zomertaling, strandplevier en noordse stern zijn geclassificeerd als 'bedreigd'. In totaal betroffen 742 territoria vogelsoorten van de Rode Lijst. Het overzicht van de territoria van Rode Lijst-soorten per gebied is weergegeven in tabel 2.

Tabel 2. Aantal territoria van broedvogels van de Rode Lijst in 2024. De tweede kolom geeft aan in welke categorie de soort is geplaatst: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	Categorie Rode Lijst	Westenschouwense Inlaag west	Westenschouwense Inlaag oost	Bootspolder	Koudekerkse Inlaag	Prommelsluis	Pikgat	Gasthuis Bevang	Suzanna's en Kisters Inlaag	Rengerskerke	Cauers Inlaag	Levensstrijd	Zuidhoek	Galgenpolder	Klein Beijerenpolder	Totaal
Smient	GE							1								1
Wintertaling	KW											1				1
Zomertaling	BE						1	1				1				3
Slobeend	KW	1		1	4		3	9		12		12	9		6	57
Steltkluut	GE		2					1								2
Bontbekplevier	KW						1	2							1	4
Strandplevier	BE						4	4				2				10
Grutto	GE						1	3		5		6	1			16
Tureluur	GE	4	2	9	14	2	17	30		28		30	7		4	148
Grote Mantelmeeuw	GE						1			1	1		2			5
Grote Stern	KW								44							44
Visdief	GE		2				21	77	39	6		17	1		87	250
Noordse Stern	BE						5	1		1		1	1			8
Dwergstern	KW						31	1				3			6	41
Koekoek	KW	1														1
Veldleeuwerik	GE						1	11		6		4	1		2	25
Graspieper	GE	2	2	2	9	2	19	20		15		10	9		2	92
Gele Kwikstaart	GE						3	9								12
Nachtegaal	KW	1														1
Graszanger	GE	2														2
Spotvogel	GE	1														1
Kneu	GE	1		1	2	1	6	2		1		2	1			17
Aantal territoria		13	8	14	29	5	114	171	83	75	1	89	32	0	108	742
Aantal soorten		8	4	4	4	3	14	14	2	9	1	12	9	0	7	22

3.2. Resultaten per deelgebied

Dit is de derde kartering waarbij de broedvogels van vrijwel de complete reeks gebieden is gekarteerd; eerder gebeurde dit in 2012 en 2018. Voordien zijn er ook karteringen uitgevoerd van deelgebieden, soms in een reeks van jaren. Deze zijn soms meer en soms minder compleet in zowel gebiedsdekking als de volledigheid van de gekarteerde soorten en lenen zich daarom slecht voor een directe vergelijking. Gegevens hiervan zijn terug te vinden in Hoekstein 2012.

De begrenzing en indeling van de gebieden zijn niet in elke kartering hetzelfde geweest. In sommige gevallen zijn voorheen apart gekarteerde gebieden samengevoegd of een gebied is juist gesplitst. Zo werd in de rapportage van 2012 en 2018 de Galgenpolder (daar nog Inlaagje de Val genoemd) als onderdeel van de Zuidhoekinlaag geteld. De twee delen van de Westenschouwense werden voorheen samen genomen. Het huidige Rengerskerke werd voorheen geteld deels als 'karrevelden Suzanna's Inlaag' en deels als 'karrevelden Cauwers Inlaag'. Voor de meeste gebieden is een directe vergelijking met resultaten uit 2012 en 2018 mogelijk, in enkele gevallen ging dat niet.

Daarnaast zijn in eerdere karteringen, destijds in samenspraak met de opdrachtgever, ook vogels van de begrenzendende sloten en dijken meegenomen, hoewel deze vogels soms strikt genomen niet binnen het beheerde gebied verbleven. In de kartering van 2024 zijn de eigendomsgrenzen strikter gehanteerd. Dit heeft vooral invloed op soorten die zich juist in of langs de begrenzendende sloten ophouden zoals wilde eenden en graspiepers.

3.2.1 Westenschouwense Inlaag West en Oost

Het westelijk deel van de Westenschouwense Inlaag, 6 maart 2024 (foto Maarten Sluijter)

De Westenschouwense Inlaag bestond reeds vóór de aanleg van de Oosterscheldekering uit een westelijk en oostelijk deel. Tegenwoordig ligt het talud van de kering door de inlaag en het dijklichaam zorgt voor zoete kwel in de zones er naast.

Het westelijk deel was minder interessant voor kustbroedvogels door de hoge vegetatie in het gebied, in 2016 is het riet aan de zuidkant van het gebied gemaaid en

is begrazing door runderen ingezet met als doel het gebied open te houden. In beide delen werd het waterpeil verhoogd, waardoor sindsdien het hele jaar door flinke plassen aanwezig blijven. Het oostelijk deel is door de open structuur geschikt voor kustbroedvogels als kluut, kokmeeuw en visdief, maar het gebied is gevoelig voor predatie door ratten. In de winter van 2021/2022 zijn een aantal eilandjes in het oostelijk en westelijk deel voorzien van een laag schelpen om het aantrekkelijker te maken voor kustbroedvogels als kluut en visdief.

Jonge kluut, Gasthuis Bevang, 15 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Omdat de twee delen voorheen als een geheel werden beschreven is hier in de vergelijkingen ook het geheel beschreven, aantallen worden ook per deel benoemd.

In de Westenschouwense Inlaag werden 123 territoria vastgesteld, verdeeld over 43 soorten. In het westelijk deel 70 territoria verdeeld over 34 soorten, in het oostelijk deel 53 territoria verdeeld over 21 soorten. Het totaal aantal soorten is gelijk of iets hoger dan de twee voorgaande inventarisaties, het aantal territoria is echter maar half zo groot. Dit verschil kent enkele oorzaken: het gekarteerde gebied is kleiner waardoor vooral een aantal in het riet en op het talud broedende zangvogels en ook grauwe ganzen er buiten vallen; daarnaast is een kokmeeuwkolonie verdwenen.

De soortenlijst van het gebied is een uitschieter binnen de huidige kartering omdat alleen hier soorten graszanger, nachtegaal, koekoek, steltkluut, sperwer, buizerd, zanglijster, sprinkhaanzanger, spotvogel, zwartkop en fitis voorkomen. Dit heeft vooral te maken met het uitgebreide struweel wat in de inlaag groeit.

Het aantal territoria van Rode Lijst-soorten is met 21 wat lager (eerst resp. 23 en 29), door genoemde oorzaken, maar het aantal soorten van deze lijst is met 10 ruim hoger dan voorheen (resp. 7 en 6). De aangetroffen soorten van de lijst zijn: slobbeend, steltkluut, tureluur, visdief, koekoek, graspieper, nachtegaal, graszanger, spotvogel en kneu. De zomertortel is de enige soort van de lijst die is verdwenen.

De meeste Rode Lijstsoorten en territoria zitten in het westelijk deel: 13 territoria van 8 soorten, tegen acht territoria tegen vier soorten in het oostelijk deel.

In deze inlaag broedden weinig kustbroedvogels, maar wel twee paar steltkluten die in het oostelijk deel maar liefst vijf jongen groot brachten.

Tabel 3. Aantal territoria van broedvogels in de Westenschouwense Inlaag (oost en west) in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	West 2024	Oost 2024	totaal 2024	Rode Lijst
Grauwe Gans	43	33	8	10	18	
Soepgans		1				
Grote Canadese Gans	1	3	2		2	
Nijlgans	1	3	2		2	
Bergeend	17	6	4	3	7	
Krakeend		1	1		1	
Wilde Eend	5	17	4	1	5	
Soepeend				1	1	
Slobeend	1	4	1		1	KW
Bruine Kiekendief	1			1	1	
Sperwer			1		1	
Buizerd		1	1		1	
Fazant	4	4	1	1	2	
Waterral				1	1	
Waterhoen	1					
Meerkoet	3	4	3	5	8	
Scholekster	5	6	3	4	7	
Steltkluut				2	2	GE
Kluut	7	12		6	6	
Kleine Plevier		1	1	1	2	
Kievit		3		1	1	
Tureluur	3	5	4	2	6	GE
Kokmeeuw	79	1				
Visdief	6	5		2	2	GE
Holenduif	2		1		1	
Houtduif	4	4	3		3	
Tortelduif	1					KW
Koekoek			1		1	KW
Graspieper	7	11	2	2	4	GE
Witte Kwikstaart	1					
Winterkoning	8	6	2		2	
Heggenmus	4	4				
Nachtegaal	3	2	1		1	KW
Blauwborst	1	3				
Roodborst		1				
Roodborsttapuit	4	3	1	2	3	
Merel	2	3	1		1	
Zanglijster	1	1	1		1	
Cetti's Zanger				1	1	

Graszanger			2		2	GE
Sprinkhaanzanger		2	1		1	
Rietzanger	10	17	4	4	8	
Bosrietzanger	5	7	2	1	3	
Kleine Karekiet	16	12		2	2	
Spotvogel			1		1	GE
Braamsluiper		1				
Grasmus	3	7				
Tuinfluiter	2	4	2		2	
Zwartkop	4	4	1		1	
Tjiftjaf	4	7	4		4	
Fitis	5	6	1		1	
Pimpelmees	1	2				
Koolmees		4				
Ekster	1	1				
Zwarte Kraai	1					
Groenling	1					
Kneu	2	2	1		1	GE
Rietgors	7	8	2		2	
Aantal territoria	277	232	70	53	123	
Aantal soorten	41	43	34	21	43	

3.2.2 Inlaag Bootspolder

De Bootspolder is een nieuwe kleine inlaag (9,4 ha) die een oude inlaag heeft vervangen die in 1953 ter hoogte van de haven verloren ging.

De Bootspolder is in 2007 ingericht als nieuwe natuur, enkele poelen werden gegraven en het gebied kreeg een eigen waterbeheer. In 2016 is in het oostelijk deel een klein schelpeneilandje aangelegd, maar deze wordt vooral gebruikt als soos door grote meeuwen. Het BMP-plot in de voorgaande inventarisaties omvatte behalve het door Natuurmonumenten beheerde terrein een aantal huizen en erven en het Inlaagje van Burghsluis. Zodoende komen in die resultaten ook soorten van erven en struiken naar voren.

Jonge tureluur, 11 mei 2024 (foto Bram Roobol)

In de Bootspolder werden 33 territoria vastgesteld, verdeeld over 17 soorten. Zowel het aantal soorten als het aantal territoria is veel lager dan de twee voorgaande inventarisaties. Dit verschil is volledig te wijten aan een andere begrenzing van het gebied, waardoor in 2024 vooral soorten van erven en struiken ontbreken.

Het aantal territoria van Rode Lijst-soorten is met 14 wat lager dan in 2018, door genoemde oorzaken, even hoog als in 2012 (13). Het aantal soorten van deze lijst is met 4 lager dan voorheen (resp. 6 en 7). De aangetroffen soorten van de lijst zijn: slobbeend, tureluur, graspieper, en kneu.

Er broeden relatief hoge aantallen weidevogels, dit seizoen voornamelijk tureluurs. Voorheen broedden er ook vrij veel kieviten waarvan het broedsucces goed was (Lilipaly & Sluijter 2024). Het vrij plotseling nagenoeg verdwijnen van deze soort doet vermoeden dat een bepaalde predator zijn intrede heeft gedaan.

Tabel 4. Aantal territoria van broedvogels in de Bootspolder in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

Soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Grauwe Gans		9	4	
Nijlgans	1	1	1	
Bergeend	3	3	1	
Wilde Eend	4	4	1	
Soepeend		4		
Slobeend			1	KW
Kuifeend			1	
Patrijs	1			KW
Fazant	1	1	1	
Waterral			1	
Waterhoen	3			

Meerkoet	7	7	2	
Scholekster	6	4	3	
Kluut	1	2		
Kleine Plevier		2		
Kievit	5	10	1	
Grutto		1		GE
Tureluur	1	4	9	GE
Houtduif	3	1		
Turkse Tortel	1			
Huiszwaluw	5	11		GE
Graspieper	1	3	3	GE
Gele Kwikstaart		1		GE
Witte Kwikstaart		1		
Winterkoning		3		
Heggenmus	1	1		
Roodborst		1		
Roodborsttapuit			1	
Merel	2	1		
Rietzanger	1	4		
Kleine Karekiet	3	3	1	
Spotvogel	2			GE
Braamsluiper	2	1		
Grasmus	1	1		
Tuinfluiter		1		
Zwartkop	1	1		
Tjiftjaf	2	1		
Pimpelmees		2		
Ekster		1		
Kauw		1		
Huismus	3	2		GE
Vink	1			
Groenling		1		
Putter	2	1		
Kneu		1	1	GE
Rietgors	1		2	
Aantal territoria	65	96	33	
Aantal soorten	28	36	17	

3.2.3 Koudekerkse Inlaag

De Koudekerkse Inlaag is van de verschillende deelgebieden degene met tot dusver de minste (recente) ingrepen in het landschap. In andere gebieden heeft in meer of minder mate natuurontwikkeling het landschap gewijzigd. Het mozaïek van kleine weiljes, karrevelden en sloten is al tientallen jaren vrijwel ongewijzigd.

In 2015/2016 is het gebied wel opgedeeld in verschillende begrazingsdelen en is het waterpeil verhoogd. Een deel van het gebied wordt vanaf 1 juni begraasd door runderen (seizoensbegrazing). De grotere vierkante graslanden worden gehooïd. In de oostelijke hoek bevindt zich een rietruigte met wat struikgewas. In de inlaag bevindt zich de Plompe Toren, de kerktoeren van het verdwenen dorp Koudekerke, tegenwoordig in gebruik als informatiepunt van Natuurmonumenten.

Na het broedseizoen van 2024 is een broedvlot voor visdieven en kokmeeuwen geplaatst in de Koudekerkse Inlaag in de plas ten westen van de Plompe Toren.

De Koudekerkse Inlaag gezien vanuit het oosten, 10 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

In de Koudekerkse Inlaag werden dit broedseizoen verdeeld over 25 soorten 335 territoria vastgesteld. Zowel het aantal soorten als het aantal territoria is vergelijkbaar met de twee voorgaande inventarisaties.

Er is wel een afname van de weidevogels, deze vond vooral plaats tussen 2012 en 2018; patrijs en grutto zijn verdwenen.

De vertegenwoordigers van de Rode Lijst betreffen vrijwel allemaal weidevogels. Het aantal territoria van Rode Lijst-soorten is met 29 wat hoger dan in 2018, maar lager dan in 2012, het aantal soorten van deze lijst is met 4 hoger dan in 2018 (3), maar lager dan in 2012 (6). De aangetroffen soorten van de lijst zijn dezelfde als in de aangrenzende Bootspolder: slobbeend, tureluur, graspieper, en kneu.

Tabel 5. Aantal territoria van broedvogels in de Koudekerkse Inlaag in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Grauwe Gans	20	53	20	
Soepgans		1		
Grote Canadese Gans	1	5	6	
Brandgans		1	1	
Nijlgans	1	3		
Bergeend	11	16	14	
Krakeend			2	
Wilde Eend	15	5	1	
Slobeend	3		4	KW
Kuifeend	2	2	7	
Bruine Kiekendief	1	1	1	
Patrijs	1			KW
Fazant	2	1		
Waterral	1			
Waterhoen			1	
Meerkoet	1	9	5	
Scholekster	24	18	18	
Kluut	13		33	
Kleine Plevier			1	
Kievit	6	7	6	
Grutto	2			GE
Tureluur	19	14	14	GE
Kokmeeuw	62	11	5	
Kleine Mantelmeeuw	16	24	45	
Zilvermeeuw	127	125	121	
Houtduif	1	1	1	
Veldleeuwerik		1		GE
Graspieper	18	9	9	GE
Rietzanger	2	6	8	
Kleine Karekiet	4	4	5	
Grasmus	2	1		
Zwarte Kraai	1	1		
Kneu	2		2	GE
Rietgors	8	8	6	
Aantal territoria	366	327	335	
Aantal soorten	28	25	25	

3.2.4 Prommelsluis

De begrenzing van het telgebied Prommelsluis is anders dan in de voorgaande karteringen. Het deel ten noorden van de N59, het oorspronkelijke 'deelgebied 4' van de natuurontwikkeling Schouwen-oost wordt tegenwoordig bij het Pikgat gerekend en Pikgat West genoemd. Dat betekent dat de oude aantallen kunstmatig hoog zijn en niet goed vergeleken kunnen worden met die van dit jaar.

De beperkte omvang van het gebied (8,5 hectare) verklaart het lage aantal van 16 soorten met 63 territoria. Er komen drie soorten voor van de Rode Lijst: tureluur, graspieper en kneu met gezamenlijk vijf territoria. In dit gebied domineren de ganzen en grote meeuwen, die samen meer dan twee derde van de territoria vormen.

Tabel 6. Aantal territoria van broedvogels in de Prommelsluis in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Knobbelzwaan	1	3	1	
Grauwe Gans	1	20	5	
Soepgans		3		
Grote Canadese Gans		1		
Brandgans		16	12	
Nijlgans	1	3		
Bergeend	4	13	1	
Krakeend		5	1	
Wilde Eend	4	26	1	
Slobeend		6		KW
Tafeleend	1	1		
Kuifeend	3	12	2	
Patrijs		1		KW
Fazant		4		
Waterhoen		1		
Meerkoet	4	6	2	
Scholekster	6	13	5	
Kluut	1	2		
Kleine Plevier	1	1		
Kievit	5	5	1	
Grutto	1	1		GE
Tureluur	4	6	2	GE
Kokmeeuw	38			
Kleine Mantelmeeuw		2	5	
Zilvermeeuw		30	21	
Holenduif		1		
Veldleeuwerik	3	3		GE
Graspieper	5	13	2	GE
Gele Kwikstaart		3		GE
Witte Kwikstaart		2		
Rietzanger		3		

Bosrietzanger		2	1	
Kleine Karekiet	1	6		
Grasmus		3		
Putter		1		
Kneu		3	1	GE
Rietgors		3		
Aantal territoria	84	224	63	
Aantal soorten	18	36	16	

3.2.5 Pikgat

Het deel ten westen van het kanaal, het oorspronkelijke deelgebied 4 van de natuurontwikkeling Schouwen-oost, werd in voorgaande inventarisaties tot het gebied Prommelsuis gerekend. Dat betekent dat het nu beschouwde oppervlak groter is dan in die eerdere karteringen. Het westelijke deel werd voorheen ook Prommelsuis Noord genoemd. Het deel wat in voorgaande karteringen als 'Pikgat West' werd benoemd, tussen kanaal en de Verseputseweg kunnen we nu Pikgat Midden noemen.

Het voormalig landbouwterrein is grotendeels vergraven tot een complex van kreken en een flink aantal kleine en grotere eilandjes. In de winter worden de eilanden deels gemaaid. In 2009-2010 werden geulen tussen de eilanden in het oostelijk deel wat verder uitgediept. In de winter van 2011/2012 werd het gronddepot in het westelijke deel afgegraven, hierdoor ontstonden twee eilanden. Door verdamping en de relatief hoge ligging is in veel zomers sprake van verdroging van het gebied. Eilanden zijn daardoor relatief eenvoudig te bereiken voor grondpredatoren.

Er is al jaren sprake van een matig broedsucces als gevolg van rattenpredatie, zodat er het gevaar bestaat op een ecologische val voor kustbroedvogels. Een deel van de eilanden is sterk verruigd en biedt veel schuilgelegenheid voor ratten.

In het oostelijk deel was er dit jaar gelijk succes op een hersteld eiland met een flinke vestiging van dwergsterns en (strand)plevieren.

Dwergstern in het Pikgat, 10 mei 2024 (foto Bram Roobol)

In het Pikgat waren de 2013 territoria verdeeld over 39 soorten. Het aantal soorten is hoger dan de twee voorgaande inventarisaties en is na dat van de Westenschouwense Inlaag het hoogste van alle gebieden. Het hogere aantal soorten zit hem deels in enkele niet zo specifieke zangvogels en deels in vestiging van grote- en kleine mantelmeeuw. Ook voldeden dit jaar waarnemingen van de zomertaling aan de BMP-criteria om een territorium toe te kennen, hoewel het zeer de vraag is of er wel is gebroed.

In het oostelijk deel van het Pikgat zit een kleine kolonie lepelaars, 8 mei 2024 (foto Maarten Sluiter)

Het aantal soorten van Rode Lijst is met 14 hoger dan in 2012 en 2018 toen er 10 soorten werden vastgesteld, deze soorten betreffen: zomertaling, slobend, bontbek- en strandplevier, grutto, tureluur, grote mantelmeeuw, visdief, noordse stern, dwergstern, veldleeuwerik, graspieper, gele kwikstaart en kneu. Het aantal territoria van Rode Lijst-soorten is met 114 fors minder dan voorgaande twee inventarisaties, wat geheel op conto komt van de afname van 207 visdieven in seizoen 2018 (en 84 in 2012) naar slechts 21 dit jaar. Afgezien van de visdief is er juist sprake van een toename in het aantal territoria, die echter weer deels voortkomt uit de andere gebiedsbegrenzing.

Het westelijk deel is over het algemeen niet erg rijk aan broedvogels. Slechts 107 van de territoria (van de 2013 van het gehele Pikgat) bevonden zich in dit westelijk deel. Wel vestigen zich de laatste jaren meer kluten, dit jaar was er een kolonie van 60 paar kluten.

De kolonie van 1250 paar kokmeeuwen is de grootste van de hier besproken gebieden, wat ook voor de brandgans telt (325 nesten).

Tabel 7. Aantal territoria van broedvogels in het Pikgat in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Lepelaar		5	12	
Knobbelzwaan		2	1	
Grauwe Gans	11	25	18	
Soepgans			1	
Grote Canadese Gans		1	1	
Brandgans	9	189	325	
Nijlgans	1	1	1	

Bergeend	2	7	7	
Krakeend		1	2	
Wilde Eend	9	16	2	
Zomertaling			1	BE
Slobeend	1	2	3	KW
Kuifeend	7	10	7	
Meerkoet	1	2	26	
Scholekster	12	15	23	
Kluut	113	28	96	
Kleine Plevier	1		3	
Bontbekplevier	4	1	1	KW
Strandplevier	2		4	BE
Kievit	18	7	16	
Grutto	5	2	1	GE
Tureluur	11	16	17	GE
Zwartkopmeeuw		184	92	
Kokmeeuw	240	1756	1250	
Kleine Mantelmeeuw		3	5	
Zilvermeeuw	2	5	4	
Grote Mantelmeeuw		1	1	
Visdief	84	207	21	GE
Noordse Stern	10	30	5	BE
Dwergstern	14	1	31	KW
Veldleeuwerik	8	2	1	GE
Graspieper	8	13	19	GE
Gele Kwikstaart		1	3	GE
Witte Kwikstaart	1			
Rietzanger		1	3	
Kleine Karekiet		7	1	
Grasmus			1	
Putter			1	
Kneu			6	GE
Rietgors		1	1	
Aantal territoria	574	2542	2013	
Aantal soorten	24	32	39	

3.2.6 Gasthuis Bevang

Het Gasthuis Bevang is het laatst ingerichte deelgebied. Bij de kartering in 2012 was het nog vrijwel geheel in gebruik als landbouwterrein, in 2014 is het ingericht als natuurgebied als laatste grote project van Plan Tureluur. Het is het enige terrein waarvan ook een kartering van vóór de inrichting beschikbaar is. Het regenwater wordt sinds de aanleg vastgehouden binnen een kade en na voldoende neerslag staat het gebied geregeld plasdras. Delen zijn afgegraven en er zijn broedeilanden gecreëerd. Een groot deel bestaat uit grasland dat met seizoensbegrazing wordt kort gehouden.

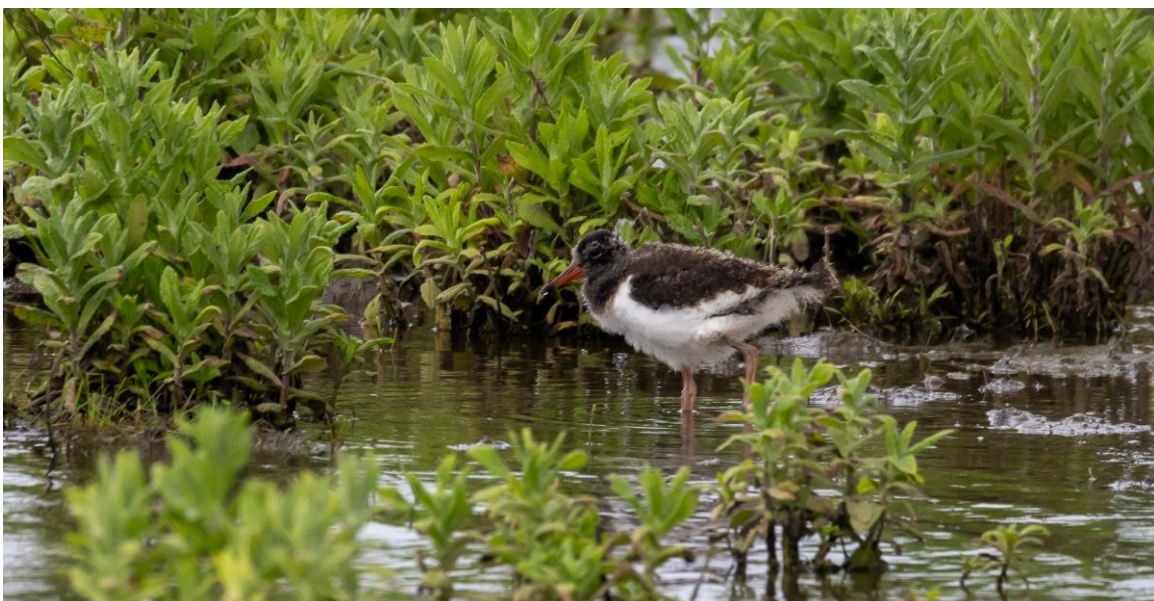
Het Gasthuis Bevang valt buiten de begrenzing van het Natura2000 gebied Oosterschelde.

Torenvalk met een jonge kluut in de klauwen, Gasthuis Bevang, 23 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Zoals verwacht en zoals de bedoeling was nam na de inrichting het aantal broedvogelsoorten en het aantal territoria drastisch toe. Diverse soorten eenden en ganzen vestigden zich en grote aantallen kustbroedvogels. Vooral voor de kluut bleek het een zeer succesvolle vestiging, niet alleen de aantallen broedparen waren hoog, maar in (sommige jaren) een bijzonder hoog broedsucces. Dit jaar werden er maar liefst 316 klutennesten geteld, waarmee het de grootste kolonie in de Deltagebied betreft. Tenminste 95 jongen vlogen uit.

Het aantal territoria is met 1505 het op één na hoogste van deze kartering, het was in 2018 al hoog met 939 en het betreft een grote sprong voorwaarts vergeleken met de 167 van vóór de inrichting. Het aantal soorten is iets lager dan in 2018, maar nog steeds aan de hoge kant in vergelijking met de andere gebieden.

Jonge scholekster in het Gasthuis Bevang, 8 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Het Gasthuis Bevang heeft van alle gebieden de meeste territoria van Rode Lijst-soorten (170), honderd daarvan worden ingenomen door twee soorten: tureluur en visdief. Naast deze soorten komen ook nog de volgende soorten van de lijst voor: smient, zomertaling, slobehend, bontbek- en strandplevier, grutto, dwergstern, veldleeuwerik, graspieper, gele kwikstaart en kneu.

Tabel 8. Aantal territoria van broedvogels in het Gasthuis Bevang in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Geoorde Fuut		1		
Knobbelzwaan		1		
Grauwe Gans		6	20	
Soepgans			1	
Brandgans		21	95	
Nijlgans	1	2	2	
Bergeend	14	21	49	
Smient			1	GE
Krakeend		6	6	
Wintertaling		1		KW
Wilde Eend	39	9	10	
Soepeend		1		
Zomertaling		1	1	BE
Slobehend	2	6	9	KW
Tafeleend		1	12	
Kuifeend	7	11	11	
Patrijs	3			KW
Fazant	6			
Waterhoen	2		1	
Meerkoet	2	13	54	
Scholekster	16	19	19	
Steltkluut		1	1	GE
Kluut		221	316	
Kleine Plevier		1	3	
Bontbekplevier			2	KW
Strandplevier		4	4	BE
Kievit	24	33	46	
Grutto	3	7	3	GE
Tureluur	8	10	30	GE
Zwartkopmeeuw		3	2	
Kokmeeuw		461	679	
Visdief		14	77	GE
Dwergstern		1	1	KW
Houtduif		1		
Veldleeuwerik	17	39	11	GE
Graspieper	19	9	20	GE
Gele Kwikstaart	4	5	9	GE

Witte Kwikstaart	1		
Winterkoning	1		
Merel	1		
Rietzanger		1	
Kleine Karekiet	1		
Grasmus	2	1	
Zwarte Kraai		1	
Putter	1	3	
Kneu	1	2	GE
Rietgors	1	2	
Aantal territoria	167	939	1505
Aantal soorten	16	39	36

3.2.7 Suzanna's en Kisters Inlaag

Bij de karteringen in 2012 en 2018 werd de inlaag nog gekarteerd als één gebied tezamen met deelgebied 7, nu het noordelijk deel van Rengerskerke, voorheen ook wel Karrevelden Suzanna's Inlaag genoemd. Ook nu was dit een eenheid in het invoerprogramma Avimap. Om de gegevens over de jaren te vergelijken zijn daarom in onderstaande tabel de aantallen van dit samengestelde gebied weergegeven, naast die van de Suzanna's en Kisters Inlaag apart.

In de ondiepe Inlaag bevinden zich een eiland en een visdiefvlot. Het eiland was in de jaren '80 van de vorige eeuw door erosie verdwenen. In 2009 is het hersteld en van een schelpenlaag voorzien. In de winter van 2022-23 is een ponton in het westelijke deel geplaatst, als broedgelegenheid voor visdieven. Het eilandje is voorzien van een laag schelpen.

Het aantal van acht soorten is gering. Het aantal broedparen telt 570, dit aantal wordt vrijwel volledig bepaald door de kolonies sterns en kleine meeuwen op het eiland en het vlot. Vestiging van een kleine kolonie grote sterns was een grote verrassing. In 2013 was er ook al eenmalig een vestiging van grote sterns geweest van 83 paar, toen vlogen er geen jongen uit.

De visdief en grote stern behoren tot de Rode Lijst, tezamen hadden deze 83 territoria.

Het vaste eiland in de Suzanna's Inlaag was dit jaar behoorlijk succesvol, de 44 paar grote sterns hadden een broedsucces van 1 jong per paar. De zwartkopmeeuwen (0,42 jong/per paar) en kokmeeuwen (0,36 jong/per paar) hadden wel last van wat predatie door ratten, maar toch zijn van beide soorten flink wat jongen uitgevlogen. Het visdiefvlot was erg productief dit jaar voor kokmeeuw (55 paar, 0,71 jong/per paar) en zwartkopmeeuw (52 paar, 0,81 jong/per paar).

Op 23 juni konden 20 jonge grote sterns worden geringd, deze zijn onderzocht op vogelgriep. Zij bleken gezond en in prima conditie.

Voorheen was de inlaag een soort ecologische val omdat ratten gemakkelijk op het eilandje kwamen en daar steeds alle eieren van sterns en kokmeeuwen predeerden. Dit jaar viel dat mee.

Tabel 9. Aantal territoria van broedvogels in de Suzanna's en Kisters Inlaag in de jaren 2012, 2018 en 2024. NB: in de eerste 3 kolommen inclusief het aangrenzende deel van Rengerskerke. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012 Incl. karreveld	2018 Incl. karreveld	2024 Incl. karreveld	2024 Alleen Suzanna's	Rode Lijst
Fuut			1		
Knobbelzwaan	1	1	1		
Grauwe Gans	2	31	32	2	
Soepgans		2			
Grote Canadese Gans	2	10	6		
Brandgans		11	65		
Nijlgans	1	2	2		
Bergeend	12	21	24		
Krakeend	1	7	5	1	
Wilde Eend	23	30	4		
Soepeend		1			
Zomertaling		4			BE
Slobeend	8	10	8		KW
Tafeleend			1		
Kuifeend	9	8	18		
Patrijs	1				KW
Fazant	1	2			
Waterhoen		4			
Meerkoet	8	12	10		
Scholekster	20	18	24		
Kluut	46	34	41		
Kleine Plevier	2				
Bontbekplevier	1				KW
Kievit	14	16	16		
Grutto	10	4	3		GE
Tureluur	44	23	18		GE
Zwartkopmeeuw			209	205	
Kokmeeuw	383	17	400	275	
Stormmeeuw			2	1	
Kleine Mantelmeeuw			24		
Zilvermeeuw		5	43		
Grote Mantelmeeuw			1		GE
Grote Stern			44	44	
Visdief			39	39	
Holenduif		1			
Veldleeuwerik	4	6	2		GE
Graspieper	34	19	7		GE
Gele Kwikstaart	1	1			GE
Witte Kwikstaart	2				

Rietzanger			1	
Bosrietzanger		1		
Kleine Karekiet		1		
Tjiftjaf		1		
Ekster		1		
Putter		1		
Kneu	1	1		GE
Rietgors	1	1		
Aantal territoria	632	307	1051	570
Aantal soorten	26	34	29	8

3.2.8 Rengerskerke

Rengerskerke bestaat uit een combinatie van historische karrevelden en voormalige landbouwgronden. Het waterpeil in de van oudsher aanwezige karrevelden is in 2011 opgezet. Noordelijk van de karrevelden lag landbouwgrond, in deze gebieden zijn brede ondiepe kreken en ‘kunstmatige karrevelden’ aangelegd en ook hier is het waterpeil opgezet na de aanleg. In het gebied vindt begrazing met runderen plaats. In de winter van 2023/2024 het peil in het gebied nog eens 10 cm verhoogd (binnen het vigerende peilbesluit) waardoor het areaal plasdras flink was vergroot.

De huidige eenheid Rengerskerke werd in voorgaande inventarisaties gekarteerd als onderdelen van Karrevelden Suzanna’s Inlaag en Karrevelden Cauwers Inlaag in wisselende samenstellingen. Een vergelijking van aantallen soorten en territoria over de jaren is daarom hier niet goed te maken.

Het aantal soorten is met 35 behoorlijk hoog. Het aantal broedparen bedraagt 868, bijna de helft van dit aantal bestaat uit meeuwen. Het aantal scholeksters is met 45 het hoogste van de hier behandelde gebieden, ook andere weidevogels doen het relatief goed hier. De uitgebreide plasdras-situatie pakt gunstig uit voor de weidevogels.

Het zuidelijk deel van Rengerskerke, 22 maart 2024 (foto Bram Roobol)

Tabel 10. Aantal territoria van broedvogels in Rengerskerke in de 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2024	Rode Lijst
Fuut	3	
Knobbelzwaan	6	
Grauwe Gans	43	
Grote Canadese Gans	11	
Brandgans	98	
Nijlgans	4	
Bergeend	31	
Wilde Eend	11	
Slobeend	12	KW
Tafeleend	1	
Kuifeend	26	
Fazant	1	
Waterhoen	1	
Meerkoet	22	
Scholekster	45	
Kluut	66	
Kievit	24	
Grutto	5	GE
Tureluur	28	GE
Zwartkopmeeuw	61	
Kokmeeuw	247	
Stormmeeuw	1	
Kleine Mantelmeeuw	28	
Zilvermeeuw	50	
Grote Mantelmeeuw	1	
Visdief	6	GE
Noordse Stern	1	BE
Houtduif	1	
Veldleeuwerik	6	GE
Graspieper	15	GE
Rietzanger	5	
Kleine Karekiet	1	
Kneu	1	
Rietgors	2	
Aantal territoria	868	
Aantal soorten	35	

3.2.9 Cauers Inlaag

Bij de karteringen in 2012 en 2018 werd de Cauers inlaag gekarteerd als één gebied tezamen met een deel van Rengerskerke, voorheen ook wel Karrevelden Cauers Inlaag genoemd. Ook nu was dit een eenheid in het invoerprogramma Avimap. Om de gegevens over de jaren te vergelijken zijn daarom in onderstaande tabel de aantallen van dit samengestelde gebied weergegeven, naast die van de Cauers Inlaag apart.

In de Inlaag bevindt zich een eiland. Het eiland was eind vorige eeuw door erosie vrijwel verdwenen. Nadat eerder in 1995 al herstelwerkzaamheden werden uitgevoerd zijn tussen 2010 en 2012 opnieuw werkzaamheden uitgevoerd en is aan de zuidzijde grond aangebracht met een karreveldenpatroon. In 2017 is nogmaals het eilandje hersteld.

In de periode 2017-2019 broedden er grote aantallen zilvermeeuwen in de Cauers Inlaag, na 2020 volgt een flinke afname. Oorzaak is verhoging van het waterpeil in de inlaag waardoor een groot deel van het broedseizoen het eiland grotendeels onder water staat.

Vanwege het hoge waterpeil dit seizoen door een verstopte duiker van het waterschap broedden er nauwelijks vogels; er werden 12 territoria vastgesteld, verdeeld over 5 soorten. Er was één territorium van een soort van de Rode Lijst: een paartje grote mantelmeeuwen dat zeer succesvol was en drie jongen grootbracht.

De Cauers Inlaag, 19 mei 2023 (foto Maarten Sluijter)

Tabel 11. Aantal territoria van broedvogels in de Cauers Inlaag in de jaren 2012, 2018 en 2024. NB: in de eerste 3 kolommen inclusief het aangrenzende deel van Rengerskerke. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012 Incl. karreveld	2018 Incl. karreveld	2024 Incl. karreveld	2024 Alleen Cauers	Rode Lijst
Knobbelzwaan	2		1		
Grauwe Gans	2	11	7		
Grote Canadese Gans	1	7	5		
Brandgans		3	28		
Nijlgans	2	2	1		
Bergeend	13	4	2		
Krakeend	2	1			
Wintertaling	1				KW
Wilde Eend	46	4	2		
Slobeend	4	1	2		KW
Tafeleend	1				
Kuifeend	22		4	2	
Patrijs	2				KW
Fazant	1		1		
Waterhoen	1				
Meerkoet	11	3	6	2	
Scholekster	18	5	7	1	
Kluut	12				
Kleine Plevier	3				
Bontbekplevier	2				KW
Kievit	9	2	1		
Grutto	3				GE
Tureluur	17	5	4		GE
Zwartkopmeeuw			57		
Kokmeeuw	265		106		
Kleine Mantelmeeuw		12	1		
Zilvermeeuw	2	86	12	6	
Grote Mantelmeeuw		1	1	1	GE
Visdief	96				GE
Noordse Stern	1				BE
Dwergstern	1				KW
Houtduif			1		
Veldleeuwerik	1	1	2		GE
Graspieper	8		5		GE
Rietzanger		1	2		
Bosrietzanger	2				
Kleine Karekiet	1	1			
Kneu			1		GE
Rietgors	1	2	1		

Aantal territoria	553	152	254	12
Aantal soorten	32	19	25	5

3.2.10 Levensstrijd

Het gebied bestaat uit karrenvelden en graslanden, met sinds de herinrichting in 2014 en verhoging van het waterpeil ook enkele brede kreken. In de noordwesthoek van Levensstrijd, waar voorheen een woonhuis met enkele schuren stond, staat sinds 2018 een door water omgeven beheerkantoor van Natuurmonumenten. De eenheid Levensstrijd omvat ook de Boots Inlaag (ook wel Inlaag Havenkanaal genoemd). Het gekarteerde oppervlak is vrijwel ongewijzigd, de uitzondering is dat in de huidige kartering de taluds van de dijken er buiten vallen. Het maakt deels onderdeel uit van het Natura2000 gebied Oosterschelde, het grootste, noordelijke deel valt er buiten.

Zowel het aantal soorten als het aantal territoria is in de loop van de drie hier beschouwde inventarisaties toegenomen. Het aantal soorten was 30 bij de eerste twee karteringen en telt nu 36, het aantal territoria 473. Een aantal zangvogels van erven is verdwenen, nieuwe soorten vinden we vooral onder de kustbroedvogels. Onder de weidevogels vinden we vooral verliezers, tureluur, slobbeend en zomer- en wintertaling vormen daarop een uitzondering.

De twaalf soorten Rode Lijst van dit jaar zijn een vooruitgang ten opzichte van de acht soorten in 2012 en tien in 2018; het betrof slobbeend, wintertaling, zomertaling, strandplevier, grutto, tureluur, visdief, noordse stern, dwergstern, graspieper, veldleeuwerik en kneu. Het aantal territoria van kustbroedvogels nam toe, weidevogels werden daarentegen minder talrijk. Totaal hadden de soorten van de Rode Lijst 89 territoria, dit betrof vooral weidevogels. Het was het gebied met de meeste grutto-territoria (6).

Tabel 12. Aantal territoria van broedvogels in Levensstrijd in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Fuut			6	
Knobbelzwaan		1	1	
Grauwe Gans		14	13	
Grote Canadese Gans			4	
Brandgans		1		
Nijlgans		2	1	
Bergeend	13	11	36	
Krakeend	1	1	2	
Wintertaling			1	KW
Wilde Eend	24	15	24	
Soepeend		1		
Zomertaling			1	BE
Slobbeend	1	13	12	KW
Tafeleend			6	
Kuifeend		8	13	
Patrijs	2			KW
Fazant	1		1	

Waterhoen	3	6	2	
Meerkoet	2	7	31	
Scholekster	17	17	20	
Kluut	14	79	80	
Kleine Plevier		1		
Bontbekplevier		1		KW
Strandplevier		2	2	BE
Kievit	48	36	26	
Grutto	22	7	6	GE
Tureluur	27	26	30	GE
Zwartkopmeeuw			1	
Kokmeeuw	2	147	97	
Kleine Mantelmeeuw			4	
Zilvermeeuw		4	10	
Visdief		2	17	GE
Noordse Stern			1	BE
Dwergstern		12	3	KW
Holenduif	2			
Houtduif	5		1	
Boerenwaluw	2			GE
Veldleeuwerik	9	11	4	GE
Graspieper	16	16	10	GE
Witte Kwikstaart		1		
Winterkoning	1			
Roodborsttapuit	1			
Merel	1			
Rietzanger			2	
Kleine Karekiet	1	5	2	
Grasmus	1			
Ekster	1			
Zwarte Kraai	1			
Huismus	2			
Putter	1			
Kneu	3	1	2	GE
Rietgors	2	6	1	
Aantal territoria	226	454	473	
Aantal soorten	30	30	36	

3.2.11 Zuidhoek

De inlaag bestaat van origine uit een oostelijk en een westelijk deel, gescheiden door een dijk. Het westelijk deel is in de jaren vijftig landinwaarts vergroot. Dit deel eind is vorige eeuw omgezet in water met enkele eilandjes. Enkele eilandjes zijn in 2020/21 ontdaan van vegetatie en voorzien van een laag schelpen. Het oostelijk deel van de Zuidhoekinlaag bestaat uit zilt grasland, karrenveldachtige structuren en vrij grote ondiepe brakke plassen waar sinds enkele jaren delen van het karrenveld voorzien zijn van een schelpenlaag. Bij dit telgebied behoren ook enkele binnendijkse percelen waarin laagtes en waterpartijen zijn gegraven.

De nieuw ingerichte delen aan de Steenhoekseweg vallen buiten de Natura2000 begrenzing.

Het aantal soorten is licht toegenomen en bedraagt nu 34 tegen 26 in 2012 en 29 in 2018. Het aantal territoria is hoger dan voorheen. De grote aantalschommelingen worden vooral veroorzaakt door kustbroedvogels. Kolonies van kluut, kokmeeuw en visdief zijn verdwenen, daarentegen is de kolonie van zilver- en kleine mantelmeeuwen fors gegroeid en hebben tientallen paren brandganzen zich gevestigd.

Het aantal Rode Lijst-soorten is toegenomen van zeven in 2012 via zes in 2018 naar negen dit broedseizoen; het aantal territoria is echter flink gedaald en bedraagt nu 32. Deze afname komt geheel op conto van de visdief. Ander RL-soorten zijn slobbeend, grutto, tureluur, grote mantelmeeuw, noordse stern, graspieper, veldleeuwerik en kneu. Van de RL-soorten is de patrijs verdwenen en hebben grote mantelmeeuw en noordse stern in 2024 gebroed. De noordse stern is een soort die overigens al vele jaren lang het ene jaar wel en dan weer een jaar niet broedt. De kleinere kustbroedvogelsoorten als sterns en kluten hebben waarschijnlijk te lijden onder de vrij hoge aantallen grote meeuwen.

Noordse stern, 17 juni 2024 (foto Bram Roobol)

Tabel 13. Aantal territoria van broedvogels in de Zuidhoek in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Grauwe Gans	46	38	21	
Soepgans		1	1	
Grote Canadese Gans	2	10	3	
Brandgans		4	41	
Nijlgans	2	4	2	
Bergeend	18	7	20	
Krakeend	2	6	2	
Wilde Eend	22	14	6	
Slobeend	3	3	9	KW
Tafeleend	2		3	
Kuifeend	9	6	13	
Patrijs	1			KW
Fazant	1	4	1	
Meerkoet	5	2	10	
Scholekster	14	16	27	
Kluut	17	3	3	
Bontbekplevier		2		KW
Kievit	11	2	2	
Grutto	2		1	GE
Tureluur	14	8	7	GE
Kokmeeuw	78		1	
Kleine Mantelmeeuw		3	41	
Zilvermeeuw	14	47	148	
Grote Mantelmeeuw			2	GE
Visdief	67		1	GE
Noordse Stern			1	BE
Houtduif	1		1	
Veldleeuwerik		2	1	GE
Graspieper	10	16	9	GE
Blauwborst		1		
Roodborsttapuit		1	1	
Cetti's Zanger		1		
Rietzanger	1	8	4	
Bosrietzanger		1	1	
Kleine Karekiet	1	4	1	
Putter			1	
Kneu	6	7	1	GE
Rietgors	3	7	2	
Aantal territoria	352	228	388	
Aantal soorten	26	29	34	

3.2.12 Galgenpolder

De Galgenpolder, vroeger Inlaagje de Val genoemd, is in feite een door het talud van de Zeelandbrug afgesneden deel van de Zuidhoekinlaag. De broedvogelbevolking van de Galgenpolder wordt gedomineerd door eenden en zangvogels. Het bestaat dan ook uit een waterplas met wat riet, al nemen opschietende wilgen steeds meer plaats in. Het aantal soorten is sinds 2018 met respectievelijk 23 en 21 soorten redelijk stabiel. Ook het aantal territoria vertoont geen grote verschuivingen, alleen van de grauwe gans zijn er aanmerkelijk minder, dit jaar zijn 35 territoria vastgesteld.

Vertegenwoordigers van de Rode Lijst zijn hier schaars, van deze soorten kwam alleen in 2018 een paartje kneuen voor.

Wilde eend met jongen, Gasthuis Bevang, 23 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Tabel 14. Aantal territoria van broedvogels in de Galgenpolder in de jaren 2012, 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2012	2018	2024	Rode Lijst
Dodaars	1	1		
Knobbelzwaan	1			
Grauwe Gans	15	12	4	
Nijlgans			1	
Krakeend		1	1	
Wilde Eend	3	2	1	
Tafeleend	1	2	1	
Kuifeend	3	2	1	
Bruine Kiekendief	1	1		
Fazant		1		

Waterral	1		
Waterhoen	1	2	
Meerkoet	1	2	1
Holenduif			1
Houtduif		2	6
Winterkoning		1	1
Heggenmus		1	
Blauwborst		1	
Merel	1		1
Cetti's Zanger			2
Rietzanger		1	1
Bosrietzanger			2
Kleine Karekiet	6	4	4
Grasmus		1	1
Tuinfluiter		2	1
Zwartkop		1	
Tjiftjaf		3	2
Fitis		2	
Pimpelmees			1
Ekster			1
Zwarte Kraai	1		1
Kneu		1	GE
Rietgors	1	2	
Aantal territoria	37	48	35
Aantal soorten	14	23	21

3.2.13 Klein Beijerenpolder

De Klein Beijerenpolder was voorheen een landbouwpolder en werd in 2014 ingericht ten behoeve van kustbroedvogels. Er werd een relatief grote plas gegraven met daarin een flink groot eiland. Vanaf de aanleg is het eiland bevolkt met kustbroedvogels. De plas is ook in trek als hoogwatervluchtplaats voor vogels van de Oosterschelde en als slaapplek voor diverse soorten eenden, ganzen en meeuwen. In de winter van 2020/2021 is het eilandje gerestaureerd en zijn nieuwe schelpen opgebracht. In de meeste jaren verdampt een (groot) deel van het water waardoor aan de randen van de plas voldoende foerageergebied voor kluten ontstaat. In het najaar van 2024 is een gronddepot aan de noordzijde van het gebied afgegraven en ingericht als plas-dras om aanbod van foerageergebied voor o.a. kluut te vergroten. Door de grote hoeveelheden regen in het broedseizoen van 2024 bleef het waterpeil hoger dan in voorgaande jaren.

Het aantal soorten wat toegenomen en bedraagt nu 22 tegen 18 in 2018. Het aantal territoria is met 293 een stuk lager dan in 2018 (566), deze afname wordt vrijwel geheel veroorzaakt door de kokmeeuw. Door de hoge waterstand stond het eiland grotendeels onder water bij aanvang van het broedseizoen.

Het aantal Rode Lijst-soorten is toegenomen van zes naar zeven, het aantal territoria is sterk gestegen van 18 naar 108, deze toename komt op conto van visdief, dwergstern, slobbeend en veldleeuwerik. Van de Rode Lijst zijn gele kwikstaart en grasmus verdwenen.

Tabel 15. Aantal territoria van broedvogels in de Klein Beijerenpolder in de jaren 2018 en 2024. De laatste kolom geeft aan of de soort op de nu geldende Rode Lijst staat en in welke categorie: GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd.

soort	2018	2024	Rode Lijst
Grauwe Gans	1		
Nijlgans		2	
Bergeend	5	5	
Krakeend	3		
Wilde Eend	8	1	
Slobbeend	4	6	KW
Tafeleend		2	
Kuifeend	7	2	
Fazant		1	
Meerkoet		8	
Scholekster	4	5	
Kluut	31	39	
Kleine Plevier		3	
Bontbekplevier	1	1	KW
Kievit	3	10	
Tureluur	7	4	GE
Zwartkopmeeuw		2	
Kokmeeuw	483	102	
Visdief	2	87	GE
Dwergstern		6	KW
Veldleeuwerik		2	GE
Graspieper	3	2	GE
Gele Kwikstaart	1		GE
Rietzanger	1	1	
Grasmus	1		
Rietgors	1	2	
Aantal territoria	566	293	
Aantal soorten	18	22	

3.3. Soortbesprekingen

Hieronder worden een aantal in 2024 vastgestelde broedvogelsoorten besproken. In elk geval komen alle soorten van de Rode Lijst aan bod, daarnaast ook de soorten waarvoor de Oosterschelde is aangewezen als Natura2000 gebied.

Per soort worden in de kopregel achtereenvolgens het totaal aantal in het onderzoeksgebied in 2024 genoemd, daarachter tussen haakjes de aantallen in respectievelijk 2012 en 2018.

Daarachter wordt vermeld of de soort op de Rode Lijst staat en in welke categorie. De locaties van de territoria zijn terug te vinden op de verspreidingskaarten in Bijlage 3. In het verleden in een of meer van de deelgebieden vastgestelde soorten broedvogels van de Rode Lijst, die anno 2024 niet meer aanwezig waren, worden besproken aan het eind van de paragraaf.

Lepelaar 12 (0, 5)

In het Pikgat werden 12 nesten geteld tijdens een kustbroedvogeltelling van DMP. De lepelaarkolonie van het Pikgat bestaat sinds 2017 en zit steeds op hetzelfde eilandje. De soort broedt pas sinds 1997 in Zeeland en inmiddels telt Schouwen-Duiveland al vier kolonies. De soort nam jarenlang gestaag toe, maar lijkt in Nederland enigszins zijn plafond bereikt te hebben. De gebieden van Plan Tureluur zijn in gebruik door de lepelaars als rust- en foerageergebied. Het maximum aantal nesten in het Pikgat bedroeg 16 in 2023; de afname van enkele nesten dit jaar behoeft geen reden tot zorg te zijn, het ligt binnen de normale schommelingen die in een kolonie optreden. De kolonie ligt op lage braamstruiken en tussen wat hoge kruidenvegetatie. Deze vegetatie is nodig voor de kolonie, de lepelaars willen niet op een kaal eilandje zoals die waar de meeste kustbroedvogels op broeden.

Kolonie lepelaars in het Pikgat, 8 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Smient 1 (0, 0) RL: Gevoelig

In de maand mei werd meermaals een paartje smienten binnen de datumgrenzen waargenomen in het Gasthuis Bevang. Dit is voldoende voor het BMP-systeem om een geldig territorium toe te kennen. Het feit dat de vogels daarna niet meer werden terug gezien doet vermoeden dat het hier niet om een werkelijk broedgeval gaat. De smient is in Nederland talrijk als wintergast, maar een zeldzame broedvogel. De soort bereikt hier de zuidgrens van zijn broedareaal.

Wintertaling 1 (1, 1) RL: Kwetsbaar

Een mogelijk broedgeval was er dit jaar in Levensstrijd. Eerder werden territoria vastgesteld in de Karrevelden bij de Cauers Inlaag (2012) en in het Gasthuis Bevang (2018). Afgelopen decennia is de wintertaling op de Zuidkust hooguit een zeer schaarse broedvogel geweest, zonder dat ooit zekerheid omtrent broeden is verkregen.

Zomertaling 3 (0, 5) RL: Bedreigd

Territoria van zomertalingen in 2024 werden opgetekend in het Pikgat, Gasthuis Bevang en Levensstrijd. In het Gasthuis Bevang ging het om langdurig aanwezig mannetje, een vrouwtje werd echter niet waargenomen. In de andere gevallen ging het om korter aanwezige exemplaren. Het is dus de vraag of er werkelijk gebroed is.

Zomertalingen zijn broedvogels van zoete moerassen en natte weidevogelgebieden. Er worden jaarlijks waarnemingen gedaan van zomertalingen in geschikt lijkend broedbiotoop langs de Zuidkust. Mede door de meestal in de loop van het voorjaar optredende verdroging lijkt het er op dat vestiging vaak in de kiem gesmoord wordt. Wel lijkt de kans op een blijvende vestiging aanwezig.

Slobeend 57 (23, 52) RL: Kwetsbaar

Slobeenden zijn net als zomertalingen broedvogels van natte weidevogelgebieden en zoete moerassen, maar gedijen ook in brakkere omstandigheden. De soort bleek vooral in 2018 sterk toegenomen en lijkt sindsdien behoorlijk stabiel. Dit seizoen werden de meeste broedverdachte slobeenden genoteerd in het Gasthuis Bevang (9 territoria), Levensstrijd (12 territoria) en de Zuidhoek (9 territoria). Voor slobeenden geldt dat een relatief hoge waterstand met grote oppervlaktes die plasdras staan en een goed ontwikkelde kruidlaag als broedlocatie belangrijk zijn.

Bruine Kiekendief 2 (3, 2)

De bruine kiekendief is één van de soorten waarvoor de Oosterschelde is aangewezen als Natura2000 gebied.

Broedgevallen waren er dit jaar in de Koudekerkse en de Westenschouwense Inlaag, in beide inlagen liggen kleine rietveldjes waar de soort in kan broeden. Elders in het onderzoeksgebied is amper geschikt broedbiotoop aanwezig. In het verleden broedde bruine kiekendieven in de Galgenpolder / Inlaagje de Val, maar die locatie raakt steeds meer begroeid met bomen. Kiekendieven voelen zich daarom daar niet meer thuis. In het onderzoeksgebied jagen regelmatig bruine kiekendieven, mogelijk ook van broedparen in de nabijheid. De vogels van de twee broedparen van dit jaar jagen ook in de uitgestrekte polders van Schouwen.

Steltkluut 3 (0, 1) RL: Gevoelig

Sinds enkele jaren is er een snelle toename van steltkluten en de afgelopen vier jaar is steeds in het onderzoeksgebied gebroed met een maximum van 9 paar in 2023. Er broedden twee paren in het oostelijk deel van de Westenschouwense Inlaag, waar ook al eerder succesvol werd gebroed. Dit jaar brachten de twee paren maar liefst vijf jongen groot. Net als in 2018 vond er een broedpoging in het Gasthuis Bevang plaats, dit jaar zonder succes.

Broedende steltkluut in de Westenschouwense Inlaag, 28 mei 2024 (foto Maarten Sluiter)

Bontbekplevier 4 (7, 5) RL: Kwetsbaar

Bontbekplevieren broeden in Zeeland in diverse habitats: op zandstranden, schelpenstrandjes langs de Schel dedijken en op de kale taluds van de dijken. Een relatief klein aandeel broedt in binnendijkse natuurgebieden. De positieve effecten van de realisatie van Plan Tureluur op Schouwen-Duiveland zijn bij de bontbekplevier wat minder uitgesproken dan bij andere kustbroedvogels.

Bontbekplevieren vertonen binnen de gekarteerde gebieden een afname. Deze komt vooral op conto van het Pikgat, waar in 2012 vier paar broedden, toen waren er ook twee paar in en bij de Cauers Inlaag. Dit jaar waren er broedgevallen in het Pikgat, Gasthuis Bevang en de Klein Beijerenpolder. In geen van deze gebieden kwamen jongen groot.

Strandplevier 10 (2, 6) RL: Bedreigd

Het aantal strandplevieren in de Delta is gedaald van ruim 500 rond 1980 tot tussen de 100 en 150 de laatste decennia. Toch broedt meer dan driekwart van de Nederlandse populatie in de Delta. Langs de Schouwse zuidkust nam de soort af van enkele tientallen paren rond 1980 tot 5 eind jaren negentig. Hoewel de soort tekenen van herstel toonde na het jaar 2000 met soms rond de 20 paar, blijven de aantallen langs de Schouwse Zuidkust de laatste jaren toch hangen rond de tien paar. Binnen de onderzoeksgebieden kwamen dit seizoen 10 paar tot broeden, in het Gasthuis Bevang vlogen 2 jongen uit op 4 broedpaar, in de overige gebieden was het broedsucces nihil.

Grutto 16 (48, 24) RL: Gevoelig

De Grutto was lange tijd een kenmerkende broedvogel van de laaggelegen natte weilanden en de karrevelden aan de Zuidkust. In 2012 werden nog 48 paar in de onderzoeksgebieden gekarteerd, dit jaar slechts 16. Bij deze kartering werd aandacht aan het broedsucces van de Grutto's besteed. Dat bleek te laag om de populatie op termijn in stand te houden (Hoekstein 2012). Waarschijnlijk is dit lage broedsucces een jaarlijks terugkerend probleem. De belangrijkste broedlocaties voor de Grutto anno 2024 zijn Levensstrijd (6 paar), Rengerskerke (5) en het Gasthuis Bevang (3). De afname van de Grutto langs de zuidkust valt samen met de negatieve landelijke trend, veroorzaakt door lokale problemen in de voedselvoorziening door intensieve landbouwmethode s, gecombineerd met jacht en problemen in de overwinteringsgebieden.

Tureluur 148 (131, 148) RL: Gevoelig

De naamgever van het grote natuurontwikkelingsproject rondom de Oosterschelde, waarvan de hier besproken gebieden deel uit maken, komt in vrijwel alle deelgebieden voor. Zij ontbreekt alleen in de Galgenpolder (Inlaagje de Val). De aantallen zijn opmerkelijk stabiel in de afgelopen 12 jaar.

De Tureluur is een gewone broedvogel van de inlagen, karrevelden en laaggelegen graslanden van het Platte van Schouwen. Beijersbergen & De Maat (1996) beschouwen de soort als een van de meest karakteristieke broedvogels van de zuidkust, waarvan ook in voorgaande eeuwen 'honderden paren' broedden.

Grote Mantelmeeuw 5 (0, 2) RL: Gevoelig

De grote mantelmeeuw vestigde zich in Nederland als broedvogel in 1993. Inmiddels broeden er vele tientallen paren, waarvan ongeveer de helft in het Deltagebied. Na de Grevelingen is de Schouwse Zuidkust het belangrijkste broedgebied binnen de Delta.

Twee paar grote mantelmeeuwen broedden in de Zuidhoek, losse paren broedden in het Pikgat, Cauers Inlaag en in de Suzanna's en Kisters Inlaag. Deze vijf paren wisten tezamen elf jongen groot te brengen.

Grote Stern 44 (0, 0) RL: Kwetsbaar

Zo'n honderd jaar geleden herbergden enkele inlagen langs de Zuidkust vele duizenden paren grote sterns. In zogenoemde vogelarijen werd een deel van de eieren geoogst, maar dezelfde pachters beschermden de kolonies ook. Na de ineenstorting van de Nederlandse populatie in de jaren '60 door milieuvervuiling verdween de soort ook van de Zuidkust. Naast een vestiging in de Flauwers Inlaag van 2004 tot 2015 was er in 2013 ook een niet succesvolle broedpoging van 83 paar in de Suzanna's en Kisters Inlaag.

Dit jaar werd op 8 mei onverwacht een vestiging op het eiland in dezelfde inlaag ontdekt. De 44 paren die uiteindelijk werden geteld brachten 43 jongen groot, bijna één jong per paar is een goed broedsucces voor deze soort.

Vestiging grote sterns tussen kok- en zwartkopmeeuwen in de Suzanna's Inlaag, 8 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Visdief 250 (253, 249) RL: Gevoelig

In acht van de 14 gebieden hebben in 2024 visdieven gebroed. De meeste broedden in de Klein Beijerenpolder (87), Gasthuis Bevang (77) en Suzanna's Inlaag (39). Hoewel de totalen van de

jaren 2012, 2018 en 2024 opmerkelijk dicht bij elkaar liggen, is er toch sprake van flinke verschuivingen. Zo broedden er in 2018 in het Pikgat 207 paar en maar 21 in 2024 en in 2012 was er in de Klein Beijerenpolder nog helemaal geen sprake van een vestiging omdat het gebied nog niet was ingericht, nu is hier de grootste vestiging van deze inventarisatie.

De grootste aantallen aan de Zuidkust broeden vooral in de Flauwers en Weevers Inlaag en de Prunje. De totalen van de Zuidkust schommelen sinds de eeuwwisseling tussen de 600 en 1200 paar en lagen ook dit jaar dicht bij de 1000. Dat de aantallen niet verder stijgen naar de duizenden paren die er begin vorige eeuw nog broeden behoeft nader onderzoek. In sommige jaren lijkt predatie van eieren of jongen een grote rol te spelen, maar wellicht is deze predatie secundair en is er sprake van te weinig voedsel in de nabijheid.

Noordse Stern 8 (11, 41) RL: Bedreigd

De Noordse Stern bereikt in het Deltagebied de zuidgrens van zijn verspreidingsgebied, ze broedt in Nederland vrijwel alleen in het waddengebied en rond de Grevelingen en de Oosterschelde. De soort is langs de Zuidkust van Schouwen nooit talrijk geweest, maximaal 34 paar broedden er in 2014 en 2018. In 2011 broedden er 11 paar 'noren' in het onderzoeksgebied, in 2018 was er een piekjaar toen 30 paar in het Pikgat broedden, dit jaar bleef de teller op 8 steken. De grootste vestiging van vijf paar zat wederom in het Pikgat, losse paren broedden in Rengerskerke, Levensstrijd en de Zuidhoek.

Dwergstern 41 (15, 14) RL: Kwetsbaar

Het Deltagebied herbergt al jaren ruim de helft van de Nederlandse populatie van de Dwergstern. In 2024 herbergde het in dit rapport besproken deel van de Schouwse Zuidkust zo'n 10% van de Delta-populatie. Net als bij de Noordse stern herbergt het Pikgat hierbij de grootste vestiging. De dwergstern is een pionier bij uitstek die vooral broedt vooral op buitendijkse platen en stranden, binnendijkse natuurgebieden zijn vaak alleen geschikt kort na de aanleg, wanneer de bodem nog vrijwel kaal is. Een dergelijke situatie kan ook gerealiseerd worden door (delen van) gebieden een 'reset' te geven. Dat kan door bijvoorbeeld de toplaag van eilandjes af te schrapen en / of zout op te brengen.

Koekoek 1 (0, 0) RL: Kwetsbaar

Koekoeken vinden in het kale landschap van de hier beschreven gebieden te weinig dekking om rustig nesten van waardvogels voor hun eieren te zoeken. Alleen in de Westenschouwse Inlaag was dit jaar een territorium, dit zal zich ongetwijfeld ook buiten de inlaag hebben uitgestrekt.

Veldleeuwerik 25 (42, 67) RL: Gevoelig

Deze soort van open agrarisch en natuurgebied heeft het zwaar in Nederland, de afname is enorm geweest, maar sinds een jaar of tien jaren lijkt er sprake van stabilisatie of zelfs voorzichtige toename. Binnen het onderzoeksgebied was er een toename van 2012 naar 2018, nu lijkt er weer sprake te zijn van een (flinke) afname. Wellicht is hier sprake van een 'methode-effect'. Om de weide- en kustbroedvogels en ook de soms grote aantallen watervogels te ontzien is dit seizoen waarschijnlijk minder door het terrein gelopen dan eerdere karteringen. Hoewel de veldleeuwerik een eenvoudig te karteren soort lijkt, blijkt dat dwars door het terrein lopen vaak een hoop extra territoria op te leveren.

Opmerkelijk is wel dat de soort in de Koudekerkse Inlaag zich maar niet wil vestigen en ook het Prommelsluis, Pikgat en Rengerskerke zijn opvallend stil. Waarschijnlijk speelt een hoger waterpeil hierbij een rol, veldleeuweriken prefereren droger terrein in het broedseizoen.

Graspieper 93 (126, 115) RL: Gevoelig

Hoewel er sprake lijkt te zijn van een lichte maar gestage afname kan ook hier de methode een rol hebben gespeeld. Ook deze soort wordt licht over het hoofd gezien,

bovendien zijn graspiepers die ‘op de rand’ zaten zoals omringende dijken en slootkanten ditmaal niet meegeteld. Waarschijnlijk is dus sprake van een lichte ondertelling, ofwel een ‘overtelling’ in eerdere karteringen.

Gele Kwikstaart 12 (5, 12) RL: Gevoelig

De Gele Kwikstaart is een van de weinige weide- en akkervogelsoorten die in akkerland talrijker is dan in natuurgebieden. Opvallend is dat de soort het juist zo goed doet in het Gasthuis Bevang (9 territoria). Mogelijk speelt een rol dat door de langdurige plas-dras situatie met zoet (regen)water er een overdaad aan insecten was.

Nachtegaal 1 (3, 2) RL: Kwetsbaar

Deze voor de hier beschreven gebieden atypische soort komt alleen voor in de bosjes in de Westenschouwense Inlaag, de enige plek met geschikt biotoop. Wel neemt de soort hier af.

Graszanger 2 (0, 0) RL: Gevoelig

De graszanger is een soort die, in navolging van de cetti's zanger, bezig is terrein te veroveren in Nederland. Lange tijd was de soort vrijwel beperkt tot Zeeuws-Vlaanderen. De laatste paar jaar wordt ook de rest van het Deltagebied langzamerhand gekoloniseerd. Graszangers profiteren van het milder worden van de winters. Dit jaar verschenen vanaf eind mei twee zingende graszangers in de Westenschouwense Inlaag. Of er is gebroed is niet duidelijk maar zo lang de winters zacht blijven zal de soort zich wel verder uitbreiden en ook meerdere gebieden aan de Zuidkust gaan bevolken.

Spotvogel 1 (2, 0) RL: Gevoelig

Net als nachtegaal en koekoek vindt de spotvogel maar weinig geschikt biotoop in de onderzochte gebieden en net als bij deze soorten bevindt het aangetroffen territorium zich in de bosjes van de Westenschouwense Inlaag. De twee territoria uit 2012 hebben te maken met een iets andere begrenzing van de kartering.

Kneu 17 (14, 17) RL: Gevoelig

Kneuen broeden in struweel en dat is niet veel te vinden aan de Zuidkust. Toch zaten er dit jaar weer 17 paar kneuen. Het blijkt dat er in veel gebieden toch hier en daar toch wel een enkel struikje of braamstruweel staat. Dit is vaak genoeg voor deze soort, mits er in de omgeving voldoende voedsel te vinden is.

Verdwenen soorten

Patrijs 0 (13, 1)

In 2012 broedden nog 11 paar patrijzen in de nu weer onderzochte gebieden, vooral de terreinen rond Zierikzee waren rijk met maar liefst 9 paartjes. Dat het snel kan gaan bewees de BMP-kartering in 2018 waarbij nog maar één paartje kon worden getraceerd. Of de soort ooit weer terug kan keren is gezien de landelijk erbarmelijke stand van zaken niet waarschijnlijk.

Zomertortel 0 (1, 0)

Het enige deelgebied met enige bosjes van betekenis herbergde in 2012 nog een zingende zomertortel. Net als bij de patrijs is bij gebrek aan aanvoer vanuit de omgeving geen terugkeer te verwachten.

Foeragerende zomertortel in akker naast Rengerskerke, 14 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Huiszwaluw 0 (5, 11)

Dat de huiszwaluwen in de Bootspolder in eerdere jaren wel zijn meegeteld en dit jaar niet heeft te maken met een andere begrenzing van de kartering. In 2024 nestelden er ongeveer 8 paar aan een aantal huizen in de Bootspolder. Ze broedden er buiten het beheergebied van Natuurmonumenten.

Boerenzwaluw 0 (2, 0)

In 2012 broedden nog twee paar boerenzwaluwen op de boerderij in Levensstrijd, daar waar nu het nieuwe beheerkantoor staat.

Huismus 0 (5, 2)

Evenals bij de huiszwaluw geldt dat in 2012 en 2018 ook de erven in de Bootspolder zijn meegeteld en in 2024 niet.

4. Conclusies

Het aantal territoria is licht toegenomen ten opzichte van de kartering van 2018. De grote aantallen zijn vooral te vinden onder de ganzen, meerkoet, scholekster en kustbroedvogelsoorten. Grote verschillen ten opzichte van voorgaande karteringen zien we vooral bij brandgans, kluut en zwartkopmeeuw (toenames); grote afnames zijn er bij wilde eend en grauwe gans. Voor deze laatste twee soorten geldt dat een deel van de veranderingen toegeschreven kunnen worden aan de werkwijze. Zo zijn randzones als sloten en dijken niet meer meegenomen in de laatste kartering. Mogelijk is er in het veld ook een andere interpretatie geweest van waarnemingen van deze algemene soorten.

Door de hoge waterstand broedden er dit jaar veel meerkoeten op hoge 'torens' in het Gasthuis Bevang, 15 juni 2024 (foto Maarten Sluiter)

Afnames zien we vooral bij weidevogelsoorten, grutto, veldleeuwerik, graspieper namen af, de patrijs verdween geheel van het toneel. Bij de weidevogels zien we verder ook dat scholekster, tureluur en Kievit stabiel zijn of zelfs licht toenemen. Afnames passen in de landelijke trends die voor weidevogels bekend zijn. Lokaal kan nog een rol spelen dat vernatting van de gebieden voor veel doelsoorten gunstig zijn maar niet positief is voor patrijzen en veldleeuweriken die droger terrein prefereren.

In diverse gebieden zijn in de loop der jaren diverse maatregelen genomen zoals aanleg van eilandjes en veranderingen in het peilbeheer. In een gebied als het Pikgat treedt op de eilandjes successie op, ze raken begroeid met een steeds hoger wordende kruidlaag en er beginnen zelfs al wat kleine struiken (duindoorn, braam) op te schieten. De struikjes worden erg gewaardeerd door een kolonie lepelaars, die al jaren succesvol broedt op een van de eilandjes in het Pikgat. De successie is aan de andere kant juist slecht nieuws voor de kustbroedvogels. Hogere vegetatie trekt ratten aan en er is dan ook veel predatie.

Nieuw aangelegde of eilanden waar de vegetatie goed is weggehaald en voorzien van een schelpenlaag kennen vaak in de eerste jaren vestigingen van kustbroedvogels. In Pikgat oost was

er dit jaar gelijk succes op een hersteld eilandje met een vestiging dwergsterns en (strand)plevieren. Op recent aangelegde / herstelde eilandjes in de Suzanna's en Kisters Inlaag waren mooie vestigingen van kok- en zwartkopmeeuwen, visdieven en zelfs grote sterns. In de Koudekerkse Inlaag is in het najaar van 2024 een visdiefvlot aangelegd, gezien de gunstige locatie dicht bij de Oosterscheldekering zou hier ook een flinke kolonie visdieven kunnen komen.

Het aandeel van de voor het Natura2000 gebied Oosterschelde aangewezen broedvogels is sterk verschillend per soort. De dwergstern heeft meer nesten dan de Oosterschelde-doelstelling, de bijdrage voor het hele Deltagebied is nog wel bescheiden (14%). Voor de andere soorten is de bijdrage aan de Oosterschelde-doelstelling 6-22%.

Tabel 16. Bijdrage van de verschillende soorten aan de Natura2000 instandhoudingsdoelstellingen en het aandeel van deze kartering in de doelstelling voor de Oosterschelde.

Soort	Regiodoel Deltagebied	Doelaantal Oosterschelde	deze kartering (deels buiten N2000)	aandeel in doelstelling Oosterschelde
Kluut	2000	803	630	78% (*)
Bontbekplevier	100	68	4	6%
Strandplevier	220	60	10	17%
Visdief	6500	1109	250	22%
Noordse Stern	nvt	nvt		
Dwergstern	300	19	41	216%
Grote Stern	4000	734	44	6%
Bruine Kiekendief	nvt	19	2	11%

5. Aanbevelingen voor het beheer

De meeste hier behandelde gebieden zijn ingericht en worden beheerd (mede) ten behoeve van kustbroedvogels. In de loop der jaren zijn al veel kleinere en grotere maatregelen genomen voor deze soorten. Belangrijke algemene maatregelen zijn:

- Vegetatie verwijderen daar waar een hoge vegetatie ontstaat, vooral op de eilandjes.
- Een hoog winterpeil zodat in het voorjaar de vegetatie kort is.
- Bij voorkeur zout water zodat vegetatiesuccessie wordt geremd.
- Onduidelijk is of er voor jonge kluten voldoende voedsel voorhanden is in alle terreinen. Een onderzoek naar voedselbeschikbaarheid zou hierin inzicht kunnen geven.
- Een vinger aan de pols houden voor eventuele nieuwe uitbraken van vogelgriep wordt aanbevolen; wanneer dit de kop zou opsteken moeten dode vogels in lijn met de jaren 2023 en 2024 zo snel mogelijk geruimd worden om verdere besmetting af te remmen.
- De kans is groot dat op korte of langere termijn vossen zich verspreiden op Schouwen-Duiveland. Een deel van de gebieden ligt relatief veilig in open gebied. Gebieden als de Westenschouwense Inlaag zouden vanuit het duin wel makkelijk bereikbaar kunnen zijn voor vossen. Het is goed om al vast na te denken over eventuele maatregelen.

Enkele specifieke aanbevelingen:

- Herstel eilandjes Pikgat West.
- Schelpen opbrengen eilandjes Pikgat Oost, deze methode heeft al eerder gelijk geleid tot successen
- De sterk begroeide eilanden van Pikgat Oost zijn een schuilplaats voor ratten. Afplaggen zou hier een eind aan kunnen maken. Wel is het nuttig voor de lepelaars om op een klein eilandje nog wel wat struiken te laten staan.
- Het eiland in de Cauers Inlaag stond in het voorjaar onder water; alertheid op de werking van duikers en dergelijke is belangrijk.
- Drijvende eilanden zijn over het algemeen erg succesvol voor visdief, kokmeeuw en zwartkopmeeuw. Voor andere soorten als plevieren, kluten en dwergsterns bieden ze geen oplossing. Voor deze soorten is het zeer open, zeer schraal begroeide landschap noodzakelijk.

Hoog waterpeil voor de tijd van het jaar in Levensstrijd, 27 mei 2024 (foto Bram Roobol)

6. Literatuur

- Beijersbergen, J. & J. de Maat 1996. Gebiedsvisie voor de zuidkust van Schouwen. Provincie Zeeland, Directie Ruimte, Milieu en Water, Middelburg.
- Dijk A.J. van, M Noback, H Sierdsema, G. Troost & J.-W. Vergeer 2012. Handleiding autoclustering in BMP. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hoekstein M. 2012. Broedvogels van de Zuidkust van Schouwen in 2012. Een inventarisatie van objecten van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Inventarisatierapport Het Zeeuws Alternatief, Goes.
- Hustings, M. F. H., Kwak, R. G. M., Opdam, P. F. M., & Reijnen, M. J. S. M. (1985). Vogelinventarisatie. PUDOC, Wageningen en Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. Zeist. Sovon-rapport 2015, 52.
- Kleunen A. van, R. Foppen & C van Turnhout 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34, Nijmegen.
- KNMI, 2024. Website: www.knmi.nl geraadpleegd op 25-11-2024.
- Kwadijk F., H.W. Waardenburg & A.J.M. Meijer, 1990. Plan Tureluur, natuurontwikkelingsplan voor de Oosterschelde. F. Kwadijk, H.W. Waardenburg & A.J.M. Meijer, 1990. (90.02)
- Lilipaly S.J. & M. Sluijter 2024. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2023. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 24.07 Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2024-05, Vlissingen.
- Lilipaly S.J., Sluijter M., Hoekstein M.S.J., van Straalen K.D. & Wolf P.A. 2024. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2023. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2024-07. DMP, Vlissingen. Nijland F. & A. van Paassen 2007. Instructie Alarmtellingen; tellingen van paren en gezinnen van Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp. Uitgave Landschapsbeheer Nederland, Utrecht. Publicatie Bureau N nr. 27, Leeuwarden.
- Troost, K., 2009. Doelendocument Natura 2000 Deltagebied. Delta Project Management.
- Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vergeer J.W., Sluijter M. & Lilipaly S. 2019. Broedvogels van de Zuidkust van Schouwen in 2018. Met een overzicht van de aantalsontwikkeling en het broedsucces van kustbroedvogels. Sovonrapport 2018/75. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage 1 Tijdsbesteding per deelgebied

NB de hieronder weergegeven indeling van de gebieden voor het veldwerk komt overeen met die in Avimap, maar is een iets andere dan elders in deze rapportage.

Gebied	teller	datum	start	eind	duur
Westenschouwse Inlaag-Oost	BR	21-mrt	07:37	08:03	00:26
	BR	15-apr	11:05	11:21	00:16
	BR	11-mei	12:14	12:32	00:18
	BR	30-mei	06:24	07:02	00:38
	BR	17-jun	05:08	05:58	00:50
Westenschouwse Inlaag-West	BR	21-mrt	06:35	06:36	00:01
	BR	15-apr	11:47	12:44	00:57
	BR	11-mei	12:36	13:18	00:42
	BR	30-mei	05:27	06:22	00:55
	BR	17-jun	04:11	05:07	00:56
	MS	20-jun	06:20	07:25	01:05
	MS	25-jun	09:25	10:08	00:43
Bootspolder & Burghsluis	MS	9-jul	08:08	09:01	00:53
	BR	21-mrt	08:17	08:57	00:40
	BR	15-apr	10:38	10:55	00:17
	BR	11-mei	11:48	12:06	00:18
	BR	11-mei	08:55	09:06	00:11
Koudekerkse Inlaag	BR	17-jun	05:59	06:29	00:30
	BR	21-mrt	08:57	10:44	01:47
	BR	15-apr	09:30	10:38	01:08
	MS	3-mei	16:14	16:25	00:11
	BR	11-mei	10:19	11:47	01:28
	MS	17-mei	13:28	15:42	02:14
	BR	30-mei	07:02	09:12	02:10
	BR	18-jun	04:24	06:39	02:15
	MS	25-jun	10:33	10:53	00:20
	MS	9-jul	12:31	12:39	00:08
Prommelsuis	BR	21-mrt	11:00	11:18	00:18
	BR	20-apr	07:40	07:44	00:04
	BR	11-mei	09:56	10:05	00:09
	MS	18-mei	16:28	16:41	00:13
	BR	30-mei	09:53	10:08	00:15
	MS	8-jun	06:00	09:39	03:39
	BR	17-jun	06:47	07:39	00:52

Gebied		datum	start	eind	duur
Pikgat	BR	21-mrt	11:18	13:22	02:04
	BR	20-apr	07:47	07:54	00:07
	MS	8-mei	13:21	15:34	02:13
	BR	11-mei	08:13	09:54	01:41
	MS	21-mei			
	BR	29-mei	05:55	08:33	02:38
	MS	8-jun	06:12	06:55	00:43
	MS	17-jun	06:15	07:28	01:13
	BR	17-jun	07:39	09:57	02:18
Gasthuis Bevang	BR	26-mrt	08:53	11:36	02:43
	BR	20-apr	09:57	12:42	02:45
	MS	8-mei	06:37	08:53	02:16
	BR	11-mei	05:42	08:10	02:28
	MS	21-mei			
	BR	29-mei	08:34	12:05	03:31
	MS	8-jun	09:56	11:39	01:43
	BR	18-jun	07:09	13:08	05:59
	MS	24-jun	08:05	10:10	02:05
Suzanna's en Kisters Inlaag & Rengerskerke noord	BR	26-mrt	06:41	08:53	02:12
	BR	17-apr	08:34	11:15	02:41
	BR	10-mei	11:42	13:30	01:48
	MS	14-mei	08:13	12:31	04:18
	MS	21-mei			
	BR	29-mei	12:05	14:14	02:09
	MS	8-jun	06:01	09:39	03:38
	MS	17-jun	07:36	08:30	00:54
	BR	18-jun	07:00	10:06	03:06
Rengerskerke Zuid	BR	22-mrt	10:05	11:30	01:25
	BR	17-apr	08:34	11:15	02:41
	BR	10-mei	10:18	11:21	01:03
	MS	14-mei	08:13	12:31	04:18
	MS	21-mei			
	BR	27-mei	10:46	13:03	02:17
	MS	8-jun	06:01	09:39	03:38
	BR	14-jun	05:25	06:29	01:04
	BR	22-mrt	10:24	11:24	01:00
Cauwers Inlaag & karrevelden	BR	17-apr	08:34	11:15	02:41
	BR	10-mei	10:12	11:33	01:21
	MS	14-mei	12:03	12:20	00:17
	BR	27-mei	10:36	13:05	02:29
	MS	8-jun	06:01	09:39	03:38
	BR	14-jun	06:31	11:01	04:30

Gebied		datum	start	eind	duur
Levensstrijd & Inlaag Zierikzee	BR	22-mrt	08:48	09:58	01:10
	BR	17-apr	06:31	08:33	02:02
	BR	20-apr	12:55	13:01	00:06
	BR	10-mei	08:10	09:55	01:45
	MS	14-mei	10:25	12:30	02:05
	MS	21-mei			
	BR	27-mei	08:18	10:27	02:09
	MS	8-jun	06:01	09:38	03:37
	BR	14-jun	07:01	10:06	03:05
Natuurontwikkeling Steenovenseweg Zuidhoek	BR	22-mrt	07:55	08:15	00:20
	BR	15-apr	08:09	08:58	00:49
	BR	10-mei	06:05	07:53	01:48
	MS	21-mei			
	BR	27-mei	06:06	07:26	01:20
	BR	17-jun	10:17	11:57	01:40
Zuidhoekinlaag Zierikzee	BR	22-mrt	07:01	08:25	01:24
	BR	15-apr	07:47	08:59	01:12
	MS	7-mei	14:24	15:36	01:12
	BR	10-mei	06:05	07:53	01:48
	MS	14-mei	12:47	14:46	01:59
	MS	21-mei			
	BR	27-mei	06:06	07:26	01:20
	MS	4-jun	15:26	15:47	00:21
	BR	17-jun	10:17	11:46	01:29
Inlaagje de Val	BR	22-mrt	06:41	06:57	00:16
	BR	15-apr	06:57	07:15	00:18
	BR	10-mei	05:34	06:04	00:30
	BR	27-mei	05:35	06:04	00:29
	BR	22-jun	04:44	05:04	00:20
Klein Beijerenpolder	BR	21-mrt	13:37	13:45	00:08
	BR	15-apr	06:29	06:41	00:12
	BR	20-apr	06:24	07:08	00:44
	BR	10-mei	13:44	14:05	00:21
	MS	10-mei	16:46	17:02	00:16
	DS	17-mei	10:59	12:35	01:36
	BR	27-mei	13:26	14:02	00:36
	MS	7-jun			
	BR	14-jun	11:40	12:12	00:32
	MS	17-jun	10:55	11:06	00:11

Bijlage 2 . Overzicht van aantal territoria per vogelsoort per gebied

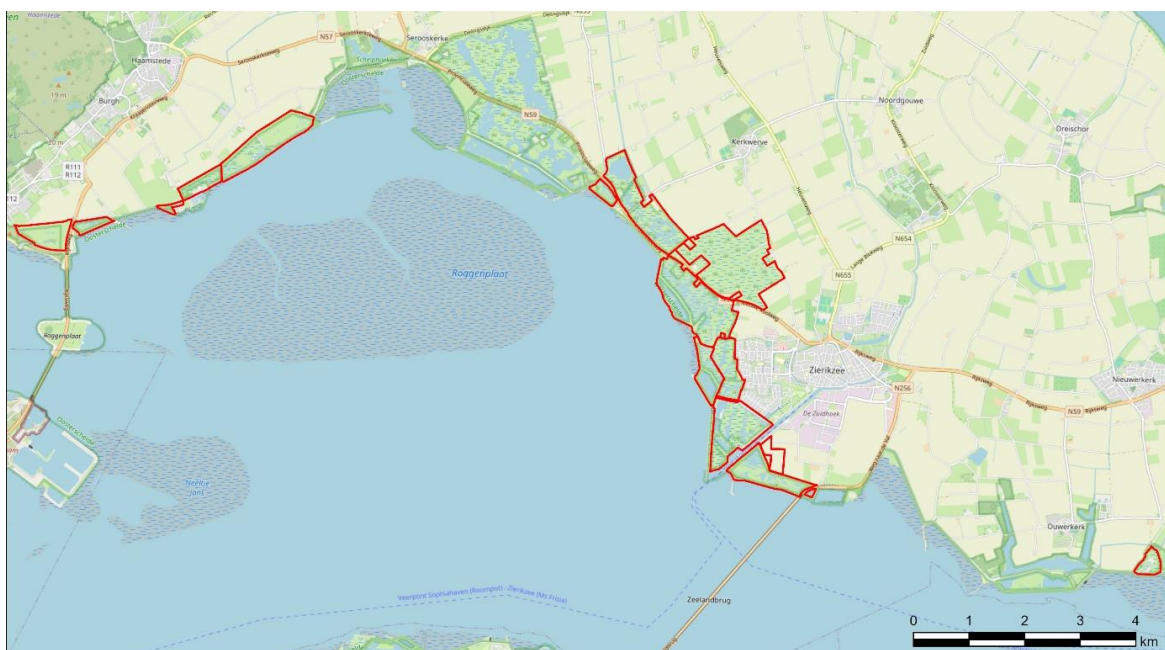
	Westenschouwens e Inlaag	Westenschouwens e Inlaag	Bootpolder	Koudekerkse Inlaag	Prommelsluis	Pikgat	Gasthuis Bevang	Suzanna's en Kisters Inlaag	Rengerskerke	Cauers Inlaag	Levensstrijd	Zuidhoekinlaag	Galgenpolder	Klein Beijerenpolder	totaal
Soort:															
Fuut									3		6				9
Lepelaar						12									12
Knobbelzwaan					1	1			6		1				9
Grauwe Gans	8	10	4	20	5	18	20	2	43		13	21	4		167
Soepgans						1	1					1			3
Grote Canadese Gans	2			6		1			11		4	3			27
Brandgans				1	12	325	95		98			41			572
Nijlgans	2		1			1	2		4		1	2	1	2	16
Bergeend	4	3	1	14	1	7	49		31		36	20		5	171
Smient							1								1
Krakeend	1			2	1	2	6	1	4		2	2	1		22
Wintertaling											1				1
Wilde Eend	4	1	1	1	1	2	10		11		24	6	1	1	63
Soepeend		1													1
Zomertaling						1	1				1				3
Slobeend	1		1	4		3	9		12		12	9		6	57
Tafeleend							12		1		6	3	1	2	25
Kuifeend			1	7	2	7	11		26	2	13	13	1	2	85
Bruine Kiekendief		1		1											2
Sperwer	1														1
Buizerd	1														1
Fazant	2		1						1		1	1		1	7
Waterral		1	1												2
Waterhoen				1			1		1		2				5
Meerkoet	3	5	2	5	2	26	54		22	2	31	10	1	8	173
Scholekster	3	4	3	18	5	23	19	3	45	1	20	27		5	177
Steltkluut		2					1								2
Kluut		6		33		96	316		66		79	3		39	639
Kleine Plevier	1	1		1		3	3							3	12
Bontbekplevier						1	2							1	4
Strandplevier						4	4				2				10
Kievit		1	1	6	1	16	46		24		26	2		10	133
Grutto						1	3		5		6	1			16

Tureluur	4	2	9	14	2	17	30		28		30	7		4	147
Zwartkopmeeuw						92	2	205	61		1			2	363
Kokmeeuw				5		1250	679	275	247		97	1		102	2656
Stormmeeuw								1	1						2
Kleine Mantelmeeuw				45	5	5			28		4	41			128
Zilvermeeuw				121	21	4			50	6	10	148			360
Grote Mantelmeeuw						1			1	1		2			5
Grote Stern								44							44
Visdief		2				21	77	39	6		17	1		87	250
Noordse Stern						5			1		1	1			8
Dwergstern						31	1				3			6	41
Holenduif	1												1		2
Houtduif	3			1					1		1	1	6		13
Koekoek	1														1
Veldleeuwerik						1	11		6		4	1		2	25
Graspieper	2	2	2	9	2	19	20		15		10	9		2	91
Gele Kwikstaart						3	9								12
Winterkoning	2												1		3
Nachtegaal	1														1
Roodborsttapuit	1	2	1									1			5
Merel	1												1		2
Zanglijster	1														1
Cetti's Zanger		1											2		3
Graszanger	2														2
Sprinkhaanzanger	1														1
Rietzanger	4	4		8		3	1		5		2	4	1	1	33
Bosrietzanger	2	1			1							1	2		7
Kleine Karekiet		2	1	5		1			1		2	1	4		17
Spotvogel	1														1
Grasmus						1	1						1		3
Tuinfluiter	2												1		3
Zwartkop	1														1
Tjiftjaf	4												2		6
Fitis	1														1
Pimpelmees													1		1
Ekster													1		1
Zwarte Kraai							1						1		2
Putter						1	3					1			5
Kneu	1		1	2	1	6	2		1		2	1			17
Rietgors	2		2	6		1	2		2		1	2		2	20
Totaal	70	53	33	335	63	2013	1505	570	868	12	473	388	35	293	6711

Bijlage 3 Soortkaarten

Overzicht van de geïnventariseerde gebieden zoals dat in de navolgende soortkaarten gehanteerd is. De Klein Beijerenpolder ligt het meest oostelijk, maar is om praktische redenen, in de linker bovenhoek geplaatst. Hieronder een kaart met de werkelijke locatie van de gebieden langs de Zuidkust van Schouwen-Duiveland.

Lijst van soortkaarten

Fuut	Kleine Mantelmeeuw
Lepelaar	Zilvermeeuw
Knobbelzwaan	Grote Mantelmeeuw
Grauwe Gans	Grote Stern
Soepgans	Visdief
Grote Canadese Gans	Noordse Stern
Brandgans	Dwergstern
Nijlgans	Holenduif
Bergeend	Houtduif
Smient	Koekoek
Krakeend	Veldleeuwerik
Wintertaling	Graspieper
Wilde Eend	Gele Kwikstaart
Soepeend	Winterkoning
Zomertaling	Nachtegaal
Slobeend	Roodborsttapuit
Tafeleend	Merel
Kuifeend	Zanglijster
Bruine Kiekendief	Cetti's Zanger
Sperwer	Graszanger
Buizerd	Sprinkhaanzanger
Fazant	Rietzanger
Waterral	Bosrietzanger
Waterhoen	Kleine Karekiet
Meerkoet	Spotvogel
Scholekster	Grasmus
Steltkluut	Tuinfluit
Kluut	Zwartkop
Kleine Plevier	Tjiftjaf
Bontbekplevier	Fitis
Strandplevier	Pimpelmees
Kievit	Ekster
Grutto	Zwarte Kraai
Tureluur	Putter
Zwartkopmeeuw	Kneu
Kokmeeuw	Rietgors
Stormmeeuw	

Fuut 9 territoria

Lepelaar 12 territoria

Knobbelzwaan 9 territoria

Grauwe gans 168 territoria

Soepgans 3 territoria

Grote Canadese Gans 27 territoria

Brandgans 572 territoria

Nijlgans 16 territoria

Bergeend 172 territoria

Smient 1 territorium

Krakeend 22 territoria

Wintertaling 2 territoria

Wilde eend 34 territoria

Soepeend 1 territorium

Zomertaling 3 territoria

Slobeend 57 territoria

Tafeleend 25 territoria

Kuifeend 85 territoria

Bruine Kiekendief 2 territoria

Sperwer 1 territorium

Buizerd 1 territorium

Fazant 7 territoria

Waterral 2 territoria

Waterhoen 5 territoria

Meerkoet 171 territoria

Scholekster 177 territoria

Steltkluut 3 territoria

Kluut 639 territoria

Kleine Plevier 12 territoria

Bontbekplevier 4 territoria

Strandplevier 10 territoria

Kievit 133 territoria

Grutto 16 territoria

Tureluur 147 territoria

Zwartkopmeeuw 363 territoria

Kokmeeuw 2656 territoria

Stormmeeuw 2 territoria

Kleine Mantelmeeuw 128 territoria

Zilvermeeuw 360 territoria

Grote Mantelmeeuw 5 territoria

Grote Stern 44 territoria

Visdief 250 territoria

Noordse stern 8 territoria

Dwergstern 41 territoria

Holenduif 2 territoria

Houtduif 13 territoria

Koekoek 1 territorium

Veldleeuwerik 25 territoria

Graspieper 92 territoria

Gele Kwikstaart 12 territoria

Winterkoning 3 territoria

Nachtegaal 1 territorium

Roodborsttapuit 5 territoria

Merel 2 territoria

Zanglijster 1 territorium

Cetti's zanger 3 territoria

Graszanger 2 territoria

Sprinkhaanzanger 1 territorium

Rietzanger 33 territoria

Bosrietzanger 7 territoria

Kleine karekiet 17 territoria

Spotvogel 1 territorium

Grasmus 3 territoria

Tuinfluiter 3 territoria

Zwartkop 1 territorium

Tjiftjaf 6 territoria

Fitis 1 territorium

Pimpelmees 1 territorium

Ekster 1 territorium

Zwarte kraai 2 territoria

Putter 5 territoria

Kneu 17 territoria

Rietgors 20 territoria